Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
…ДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 223 (16446) | 1983 оной сентябриин 28, среда | Сэн 3 мүнгэн.

ТҮРҮҮШЫН ОРООҺОН

ХОРИ (телефоноор абтаба). Ороохо тушаан абадаг бэлэдхэлэй Хориин пунктын складта шэнэ ургасын түрүүшын дээжэ адхагдаба. Энэ ороохон Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозhоо асарагдаа. Госкомсельхозтехникын Хэжэнгын отделениин шофернууд Б. Холхоев, Ж. Шагдаров, совхозой — Д. Цыдыпов гэгшэд гүрэнэй амбаарта шэнэ ургасын түрүүшын ороохо адхаха золтой байба.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ сагай уларил наашаа харангы байжа, таряа баал болгон хадалга, хатаhан баалнуудые суглуулан сохихо хүдэлмэри урагшатайгаар ябаа. Тоог дээрэ ороохо асаралга хараа байса түргэдэбэ.

«50 лет Октября» совхоз 3950 гектарта ороохото ургамалнуудые тарихай юм. Тоог дээрэ буулгагдажа байhан ороохоной хэмжээгээр бодоходо, даб дээрэ гектар бүриhөө дунда зэргээр 11,2 центнер ороохон сохигдоно. Энэнь уялгаhаа гурба шахуу центнерээр дээгүүр. Тус ажахы гүрэндэ мүнөө жэлдэ 1500 тонно ороохо тушааха даабаритай юм. Теэд hайн ургасын урманда энэ түсэбөө нилээд үлүүлжэ шадаха аргатай.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

…ТУУЛҺАН БҮХЫ ЮУМЭЕЭ СҮМ ХУРЯАЯ!

ҮДЭР, ҺУНИИЕ ИЛАНГҮЙ...

7 сагта үдэрэй халаан эхилнэ. Харин үдэшын 7-до тэдэниие нүгөөдэ халаан hэлгэнэ. Ингэжэ долоон комбайн дүүрэн хүсэн соогоо ашаглагдажа байнхай. Тэдэнэй хүдэлмэриие Бата Шоймполович Цыбенов хүтэлбэрилнэ. Механизаторнуудай ажалай урагшатай ябажа байха хэрэгтэ ехэ юумэн хэгдэhэн, дүүргэгдэhэншье гээшэ. Саашадаа эдэ бүгэдэн тушаа тогтохомнай.

Тус коллектив ажахын албан зургаануудтай хэлсээ баталанхай гээд тэмдэглэгдээ hэн. Мүнөө тэрэнэй нэгэ талада хандая. Таряашадай ажалай түлөөhэнэй гурим соо нигэжэ бэшээтэй: «Хэрбээ 14 агрегадай 10 хоног соо 2 мянганhаа бага бэшэ гектар талмайн ургаса унагаагаа hаань, механизаторнуудай түлбэри хоёр дахин ехэ болохо, 1800 гектар талмайн ургасын сабшагдаа hаа, салин хүлhэндэнь 60 процент нэмэлтэ хэгдэхэ юм». Зүгөөр бултанай ажалай үрэ дүн хүн бүхэнэй хэды шэнээнээр хүдэлhэнэй зэргээр хубаарилагдаха (КТУ) гэжэ мүн лэ мэдээжэ юм. Гэбэшье уншагшын анхаралые дээрэ дурдаhан жэшээдээ дахяад хандуулалтай ха. Тэрэ юун бэ гэхэдэ, таряашадай хүн бүхэнэйнь түлбэри хамтын туйлалтаhаа нэн түрүүн дулдыдаха байна. Энэ баримта бригадаараа нэгэ гуримда орожо хүдэлhэнэй гэршэ мүн.

Тарян далайн онгосонуудай тогтон торонгүй ябахын тула тэдэниие техническэ талаарнь хангаха звено байгуулагданхай. Наладчик (урдань комбайнер байhан) Василий Лазаревич Горюнов, нүүдэл оньhон түхеэрэлгэдэ гагнууриин хүдэлмэри хэгшэ комсомолой гэшүүн Баир Чимитов, жолоошон Владимир Енонович Цыбиков гэгшэд механизаторнуудта горитой туhа хүргэнэ. Тиихэдэ таряашадаа hайнаар, саг сооhь хооллуулха шухала хэрэгтэ эндэхин анхаралаа горитойгоор хандуулна. Добуунай полевой станда эдеэн шанагдажа, поварнууд Л. А. Малкова Татьяна Гомбожапова хоёр залуу жолоошон А. Кауровтай суг тэдэнэй хүдэлжэ байhан газарта ошожо, поли дээрэнь хүдэлмэришэдөө хооллуулна.

Ажахын партбюро, профком таряашадай социалис мүрысөөнэй гуримуудые шадамараар зохёон табла. Жэшээлхэдэ, условно 350 гектар газарай таряа хуряаhан комбайнерта 150, штурвальнада 100 түхэриг шан барюулагдаха юм. Тэрэшэлэн условно 300 гектар талмайн түлөө комбайнерта 100, штурвальнадань 80 түхэриг үгтэхэ. Мүн жолоошодой дунда шалгарагшад нимэрхүүгээр лэ тэмдэглэгдэхэ зэргэтэй. Тиихэдэ механизаторнуудай ажалай дүн согсолхо, олондо мэдээжэ болгохо хэрэгтэ эндэ горитой анхарал хандуулагдана. Таряашадай дунда бэелүүлэгдэжэ байhан ойлгуууламжын бухы хүдэлмэриие тус комплексдо байгуулагдаhан партийно-комсомолой бүлэг эмхидхэн ябуулна. Коммунистнууд комбайнернууд Г. Ю. Анчилоев, М. Ц. Цыремпилов, В. Г. Цыренов, Б. Ш. Цыбенов, П. Б. Цыдыпов, жолоошон В. Е. Цыбиков, ажахын ахамад инженер В. Г. Цыденжапов болон комсомолой гэшүүд тэрэнэй бүридэлдэ бии. Тус бүлэгэй хүдэлмэриие коммунист, совхозой ахамад агроном А. Д. Гомбоев хүтэлбэрилнэ.

Механизаторнуудай хүдэлмэриин халуун хаhые гүйсэд дүүрэнээр хангаха талаар эрхилэгдэжэ байгаа хэмжээ ябуулганууд таряашадай ажалда горитойгоор нүлөөлжэ байнхай.

Нёдондо таряа хуряалгын үедэ совхоз доторoo шалгарагша комбайнер Б-Д. Т. Дамбаев энэшье ондо түрүүлэн ябана. Үнинэй дүршэлтэй механизатор сентябриин 23-най мэдээгээр 300 гектар ороохото ургамалнуудые унагаагаад байгаа. Коммунист П. Б. Цыдыповэй ударидаhан экипаж hүүлэй үдэрнүүдтэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаба. Мүн Н. Ф. Новокрещенных халаан бүхэнэйнгөө даабариие ходо жэгдэ үлүүлэн дүүргэнэ. Ажахын бусадшье комбайнернууд оролдосотой hайнаар хүдэлнэ гээд тэмдэглэлтэй. Тингэжэл эндэхид сентябриин 23-най байдалаар 1300 гаран гектар талмайн ороохото ургамалнуудые баал болгожо унагаагаад байба. Энэнь амяарлан хуряаха талмайнь диилэнхи ехэ газарынь оолоно. Байгша ондо ажахын таряалангай бүхы шахуу хубинь амяарлан хуряагдаха.

Бэшүүрэй совхоз байгша ондо түсэбэй ёhоор 27500-гаад центнер ороохо хуряажа абаха зэргэтэй. Тэрэнэйнгээ 6 мянгые гүрэндэ тушааха юм.

Ажахын таряашад түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхын түлөө шармайн оролдожо байнхай. Тимэhээл ургасаар баян полинууд дээгүүрнь комбайнуудай хүнхинөөн үдэршье, hүнишье замханагүй.

Д-Р. ДАМБАЕВ,
манай корр.

ДОЛГИЛОН ДАЛЛАНА ТАРЯАН

Хайшаашье эрьен харахада, эршэтэ ажалай суурая гэршэлhэн трактор, комбайнай хүнхинөөн таhалдагагүй. Хура бороогой оробошье, механизаторнууд наратай үдэрые алдангүй таряа хуряалгаяа улам эршэдхэнэ.

Могсохоной совхозойхид байгша ондо 2.100 гектарай ороохо таряа хуряажа абаха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ таряа хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. Түрүүшын 800 гектар шэнинсэ унагаагдаа Балдоржо Цыбикович Цыденжапов түрүүтэй тракторно-таряан ажалай бригада хуряалгын хаhада яhала hайнаар бэлдээ. Мүнөө 4 комбайн таряа сабшана. Эдэнэртэ үшөө хоёр комбайн нэмэжэ табигдаха юм.

Нимбу Бабуев, Николай Гылыков, Геннадий Дариев, Доржо Базаров, Сергей Рабданов, Будажап Бабуев гэгшэд таряа унагаалгада томилогдонхой. Тиихэдэ Даба Цыбиков, Дамба Заяев, Цырен-Доржо Жимбеев, Жамбал Жамьянов гэгшэд унагаагдаhан таряа суглуулха хүдэлмэридэ гаранхай.

Эдэнэр бултадаа транспортна комплексын гэшүүд болоно. Иимэ онол аргын аша үрэ ехэтэй байhаниинь хаа хаанагүй мэдээжэ. Мүн ажахын тоосооной онол арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Ороохо таряанай гүйсэд эдеэлиэхэтэй хамта ургаса мүн лэ сэхэ хадагдаха байна. Мүнөө сабшагдаhан таряанай, түрүүшын хэдэн арбаад гектарынь суглуулагдажа сохигдобо.

— Наратай үдэрнүүдэй тогтомсоор унагаагдаhан таряан сохигдожо эхилхэ. Һүүлэй долоон хоногой туршада бороотой байжа, хуряалгын хүдэлмэридэ hаад түбэг татаа, — гээд партийна организациин секретарь В. Ширабон хөөрэнэ.

Таряа хуряалгада Балдан Батодамбаевич Базаров түрүүтэй партийно-комсомолой бүлэг байгуулагдаа. Балдан Базаров КПСС-эй гэшүүндэ кандидат, механизациин цехэй начальник.

Комбайнернууд бүхы таряагаа октябриин 5 болотор хуряажа дүүргэхээр хараална. Энэ хугасаада 16460 центнер ороохо таряан суглуулагдажа, совхозой амбаарта оруулаглахаар түсэблэгдэнэ. Тиихэдэ 2.350 центнер ороохон гүрэндэ тушаагдаха юм.

Энэ зорилгоёо урагшатай hайнаар бэелүүлхын тула совхозой партийна организаци механизаторнууд болон комбайнернуудай дунда ойлгуууламжын хүдэлмэри яруулжа эхилбэ. Тингэжэ таряа хуряалгада хабаадагшад hаяхан сугларжа, хөөрэлдөө хэhэн байна. Эндэ ороохо-таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, шанартай hайнаар хуряаха зорилго табигдаа.

Механизаторнууд бүхы түсэб болон халаанайнгаа даалгабариие үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди гэжэ партийна организацине, совхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдые найдуулаа.

Тингэжэ таряа хуряалгын түрүүшын үдэрhөө ойлгуууламжын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдажа эхилбэ. Балдан Базаров механизаторнуудай дунда агитатораар томилогдоhон байна. Коммунист Сергей Рабданов, комсомолшууд Геннадий Дариев, Жамбал Жамьянов гэгшэд ойлгуууламжын хүдэлмэридэ хабаадалсаха болоно.

Д-Д. ГАРМАЕВ.

…ЫСЭН АЖАЛЛАНА

…ой Оймороой, Дубининэй …механизаторнууд таряа …оролдосотойгоор бэл…морройхидой поли дээрэ …анхай, нүгөөдүүлынь …нхай. Һүүлэй сэлмэг …үрэтэйгөөр хүдэлхын …уднай үдэр hүнигүй …. Мүнөө үедэ 1376 гек… таряан баал болгон …рбэн зуугаад гектарта …

…удта таряа хуряалгада …унда дэлгэрhэн социа… дүнгүүд үдэр бүри сог…мой дирекци, партком, болон комсомолой коми… дүнгүүдые 7 хоног … юм. Һүүлшын неде… таряа баал болгон сабшаг… Александр Семенович …рхимлээ. Комбайнернууд …вич Баландин, Иван Степанович Лобанов гэгшэд ороохо таряа ехээр хадажа абаа. Таряа зөөлгэдэ дүршэл ехэтэй жолоошон Михаил Семенович Лобанов шалгарна.

Гектар бүриhөө 17,8 центнер ороохо таряан абтажа байна. Хамта дээрээ 39 мянган центнерhээ доошо бэшэ ороохо таряа суглуулха хараатайбди. Гүрэндэ 3,5 мянган центнер таряан тушаагдаха юм.

Намарай ажал хүдэлмэри комплексно гуримаар ябуулагдана. Хадагдаhан полиин hолоомон суглуулагдана, намарай паар хахалагдана.

Таряа хуряалгада хабаадагшадай дунда ойлгуууламжын, нийтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулагдана, баяр баясхалангай оршон байдалда мүрысөөндэ илагшадта дамжуулгын Улаан тугханууд барюулагдана.

С. ВТОРУШИН,
Кабанскын районой Ойморой совхозой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ.

ҮНДЭР БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР

Энэ жэлдэ манай совхоздо 2116 гектар газарта таряан хуряагдаха юм. Харюусалга ехэтэй хүдэлмэриие саг болзор сооhь хэжэ гарахын тула яhала оролдообди. Мүнөө таряа хуряалгада 15 комбайн ябуулагдана. Тингэжэ 600 гаран гектартахи таряан баал болгон сабшагдажа, 450 гектар талмай хадагдаа. Түрүүшын 6500 центнер таряан совхозоймнай тоог дээрэ оруулагдаба. Гектар бүриhөө 9 центнер ороохо таряан абтана.

Таряа хуряалгаяа богони болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргэхын тула механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Хуряалгын хүдэлмэридэ шалгарhан хүн бүхэниие урмашуулха талаар тусхай гуримууд хараалагдаhан юм. Мүрысөөнэй дүнгүүд табан хоног бүхэндэ согсологдодог. Таряа хуряалгын эхилhэнhээ хойшо мүрысөөнэй дүнгүүд хоёр дахин харагдаа. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ таряа баал болгон сабшажа ябаhан Владимир Илларионович Островский, комсомол хүбүүн Юрий Яньков халаанайнгаа даабариие дүүргэлтые 130—140 процентдэ хүргэнэ. Баал болгогдоhон таряа сохилгодо комсомолой гэшүүн Сергей Будаев шалгарна. Таряа хадагшадай дундаhаа дүршэл ехэтэй комбайнернууд Сергей Батуевич Цыреторов, Виктор Иванович Зарубин гэгшэд үдэрэйнгөө нормые 145 процентээр дүүргэнэ. Тэдэнhээ залуу комбайнер Сергей Нимаев гээгдэнэгүй.

Хамта дээрээ 20 мянган центнерhээ доошо бэшэ ороохо таряа хуряажа, 8 мянган центнер hайн шанартай үрэhэ хүрэнгэ хаажа абаха хүсэлэнтэйбди.

Михайловкын дунда hургуулиин hурагшадай үйлэдбэриин звеногойхид 30 гектарта хартаабха ургуулаад, гектарай зуу гаран центнерhээ дээшэ ургаса абажа байна. Һурагшадай ехэ амжалтые онсо тэмдэглэмээр.

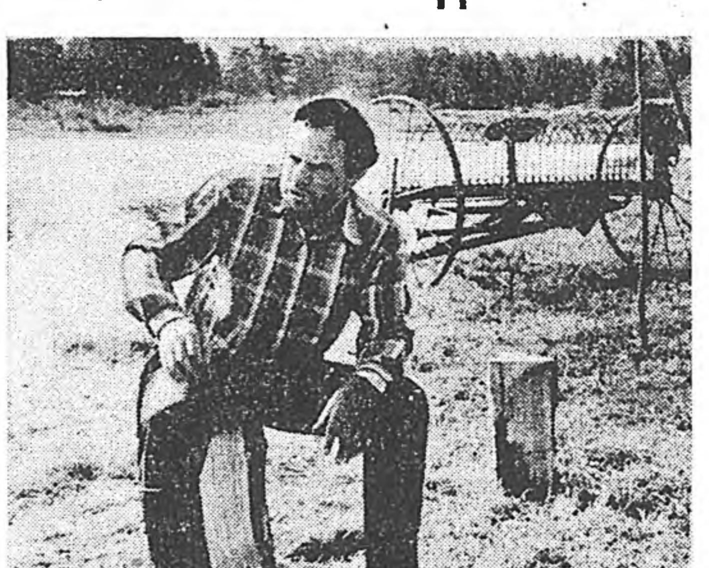
В. САНЖЕЕВ,
Захааминай районой Михайловкын совхозой директор.

…АЛИИН БЭРХЭШЭЭЛЫЕ ДАБАН...

…тын адууhа …рхөөр үбhэ …лгын үедэ …шад хүршэ …ритойхон ту… болонхой. … барилгын …рой» управ… автобазын …гада «Се…» 720 цент… тушаагаа.

…онhоо бү…эй энэ бри…халта Дээ…ие үгсэжэ, сабшалангай юм. Шираг … хүбүүд үг…дэшын ха… гар хажуу…шадаг гурим…hан үбhэнэйн…улуулжа бу…н hүринүү…дэ нажартаа …алгаряагүй … ушаруу…гол, горхон … халихадаа …лангай ногоо …шэ, мүн hү…алнуудыень … алдаа юм. …эдэй звено…аалиин бэр…дэр, hүнигүй болоно.

…дхэхэдэ ба…hанай үерhөө …рхэн байна.

Манай хүбүүд яhала оролдоо. Эндэ ажаллахадамнай ажахы болон УРС-ын хүдэлмэрилэгшэд эдеэ хоолоор hайнаар хангана. Жолоошод Александр Петриченко, Александр Шнайдер, Михаил Анциферов, Геннадий Луговой гэгшэд hайнаар ажаллана. Бидэ бүхыдөө 900 центнер үбhэ hүриллжэ ажахыда тушаахаар абаhан социалис уялгаяа сүм дүүргэхэбди, — гэжэ үбhэшэдэй бригадые хүтэлбэрилэгшэ Виктор Алексеевич Мелькин хөөрэнэ.

Е. БАЛЬБУРОВА,
манай штатнабэшэ корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: бригадир В. А. Мелькин. Гар хажууршад сабшажа ябана.
М. МАРТИНСОНОЙ фотонууд.

Хойто-Байгалай район.

ШЭНЭ ИЛАЛТА ТЭЭШЭ

Үнгэрhэн үбэлжэлгын үедэ адууhа малай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар hайн үрэ дүнгүүдые туйлаhанайнгаа түлөө манай район бүхы дээрээ, мүн «Знамя Ленина» колхоз, «Авангард» совхоз Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илажа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа hэн.

Энэ амжалтада манайшье колхозой малшад өөhэдынгөө бага бэшэ хубитые оруулаа гэжэ хэлэхэ үндэhэн бии. Жэшээлхэдэ, ажахын hү haалиин томодхогдоhон фермын, мүн үнеэд болгогдохо эмэ хашараг, гунжадые түлжүүлдэг комплексын коллективүүд үбэлэй үедэ абаhан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэв. Үбэлжэлгын үедэ манай haалишад бүхыдэнь 8800 центнер hү haагаа гэхэ гү, али үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1706 килограмм hү абаhан байна. Энээнэйнь ашаар колхоз гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэй түсэбые 120 процент дүүргээ юм. Даабариhаа гадуур 713 центнер сагаан эдеэн бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаа. Гадна гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэбшье холо үлүүлэгдэhэн байгаа.

Үбэлжэлгын үедэ туйлагдаhан үрэ дүнгүүдээ улам арьбадхажа, зунай бэлшээриин хаhада ехэ продукци абахын түлөө мүрысөөн коллективүүдтэ шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрээ юм. Тингэжэ колхоз hү гүрэндэ худалдаха юhэн hарын түсэбые 106 процент, мяха — 144 процент дүүргээд байнхай.

Һү ехээр абахын түлөө ажахын haалишадай дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ манай түрүүшүүл В. А. Теслева, М. Е. Краснинская гэгшэд урда мэтэ баhал эрхим зэргэдэ ябаhаар. Жэшээнь, нүхэр Теслева жэлэй эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө 2253 килограмм hү haагаа. Һаалишадайнгаа үнэн шударгыгаар хүдэлhэнэй ашаар мүнөө жэлдэ ажахымнай hү haаха жэлэй даабариие Агуу Октябриин hайндэр болотор дүүргэжэ, 1700—1800 центнерээр ехэ hү гүрэндэ худалдаха аргатай байна. Мүн гүрэндэ түсэбhөө гадуур мяха худалдаха аргатайбди.

Эдэ үдэрнүүдтэ hү haалиин фермынхид, бусад гүүртэнүүдэй коллективүүдшье намарай үедэ малайнгаа ашаг шэмые үшөөл дээшэлүүлхэ, үбэлжэлгэдэ hайнаар бэлдэхэ гэhэн эрмэлзэлтэйгээр ажаллана.

Энээнтэй хамта колхозой таряашад, механизаторнууд ургасаяа түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын түлөө баhал хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлнэ гээшэ. Байгша ондо бүхы таряалан дээрэhээмнай hайн ургаса абтажа байна. Хэрбээ түсэбэй ёhоор, 74 мянган центнер таряа абаха байбал, тэрэнээ 85 мянган центнертэ хүргэхэ, гүрэндэ 30 мянган центнер ороохо худалдаха зорилготойбди. Мүнөө колхоздо бүхы 4105 гектар таряанай 3500 гектарынь хадагдаа, 2 мянга шахуу гектарынь хуряагдаа. Ойрын үдэрнүүдтэ бүхы 350 гектар хартаабхаяа малтажа дүүргэхэмнай.

Тобшолон хэлэбэл, колхозой ажалшад бүхы абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, 1982 оной дүнгөөр абаhан РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаа энэ жэлдэшье алдахагүйн түлөө тэмсэнэ.

М. СПИРИДОНОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ.

ТАСС
ШЭНЭ ҺОНИН

УРАН ЗОХЁОЛШОД ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛДЭ

ТАШКЕНТ. (ТАСС). Африка болон Азиин уран зохёолшодой хүдэлөөнэй hайн hайхан ёhо заншалай 25 жэлэй урда тээ мүндэлhэн Узбекистанай ниислэл хото хоёр түбиин түрүү үзэлтэй уран зохёолшодой уулзалгын газар дахинаа болобо. Хани барисаанай, харилсаа холбооной ба интернационализмын үзэл бодолоор нэгэдэhэн тэдэнэр энэ эмхиин байгуулагдаhаар 25 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Ази болон Африкын оронуудай уран зохёолшодой нэгэдэлэй эндэ нээгдэhэн VII конференцидэ суглараа.

Конференци сентябриин 26-да В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй арадуудай хани барисаанай ордон соо баярай оршон байдалда нээгдэбэ.

Ази болон Африкын оронуудай уран зохёолшодой нэгэдэлэй VII конференцидэ хабаадагшадта нүхэр Ю. В. Андроповой эльгээhэн амаршалга удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтагдаа. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов амаршалгые соносхон уншаhан байна. Африка болон Азиин уран зохёолшодой нэгэдэлэй, тэрэнэй олон тоото национальна бүхы отрядуудай ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнэhэнэйнь түлөө hайн hайхан, үнэн зүрхэнэй амаршалга хүсэлэнгүүдэйнь түлөө тэрэ сугларагшадай үмэнэhөө Юрий Владимирович Андроповто гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэбэ.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Г. М. Марков, Ази болон Африкын оронуудай уран зохёолшодой нэгэдэлэй генеральна секретарь Алекс Ла Гума, Пакистанай поэт, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат Фаиз Ахмад Фаиз үгэ хэлэхэдээ, эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ, арадуудай хоорондохи хани барисаае, үгэеэ ойлголсолгые бэхижүүлхэ гээшэ литераторнуудай эрхэтэн ёhоной ба зохёохы уялга болоно гэжэ тэмдэглэбэд.

Хэдэ хэдэн гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорhоо, уласхоорондын ба национальна эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдhөө VII конференцидэ эльгээгдэhэн амаршалганууд уншагдаа.

17 АГРЕГАТ ГАРАБА

«Зырянский» совхозой механизаторнууд таряа хуряалгаяа hайн шанартайгаар богони болзорто үнгэргэхэ гэhэн уялга абаба. Тэдэнэр октябриин 10 болотор дүн хамта 22500 центнер ороохо хуряахаар хараална.

Ажахын поли дээрэ хуряалгын 17 агрегат гараба. Комбайн бүхэн 2200 центнер хүрэтэр таряа сохихо зэргэтэй. Комбайнернууд Ф. К. Леонов, Н. В. Батурин, Л. А. Пономарев гэгшэд энэ тосе 3 мянганда хүргэхэ хүсэлэнтэй.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Прибайкалиин район.

ХАМТЫН ПОДРЯДААР

Байгша ондо Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд бүхы таряалан дээрэ баян ургаса ургуулаа. Мүнөө тэрэнээ хуряажа байна. Колхоз тракторна гурбан бригадатай юм. Тэдэнь хамтын подрядта шэлжэн оронхой. Ажалайнь журам эрид дээшэлээ, трактор, машинанууд үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлнэ. Комбайнернууд Анатолий Балданов, Цырен-Даши Табутаров, Владимир Лумбунов, Лхамажаб Бадматаров болон бусад үдэр бүри даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Р. БАЛДАНОВ.

ТОҺОЛИГ УРГАМАЛНУУДАЙ ПОЛИ ДЭЭРЭ

АЛМА-АТА. Казахстан ганса ороохо таряагаар бэшэ, мүн тоhоороо орон доторoo мэдээжэ болонхой. Эндэ наран сэсэгэй, хлопогой, соёын, горчицын, леной ба рапсай тоhон үйлэдбэрилэгдэдэг. Һаяхан хуряалгын комплекснууд горчицын ба рапсай полинууд дээрэhээ гаража ошоо. Харин соёын полинууд дээрэ ороохон сохигдоно.

Оройдоол 15—20 жэлэй саада тээ Казахстанда тоhолиг ургамалнуудай түрүүшын плантацинууд бии боложо эхилhэн юм. Харин мүнөө жэлдэ түрүүшынхээ соя, рапс таригдаа. Шингтэй уларилтай нютагуудта ургадаг ургамалнуудые ган гасуур Евразиин түбтэ «дадхажа» болохо гэжэ дүй дүршэл харуулна. Областной туршалгын станцинууд болон үрэhэ тарижа ургуулдаг ажахынуудта хэгдэhэн туршалганууд эрдэмтэдэй хэлэhэн бодолые батадхаа.

Гектар бүриhөө 25 центнерhээ дээшэ наран сэсэг хуряагдажа, Зүүн Казахстанай олохон ажахынуудай таряашадые баярлуулна. Эндэ 12 колхоз, совхоз наран сэсэг тарижа ургуулдаг, тоhолиг ургамалнуудай туршалгын станци байгуулагданхай. Республикын урда ба зүүн-урда нютагуудта, уhалагдадаг таряалангай гектар бүриhөө 20 центнер хүрэтэр ороохон суглуулагдана. Баруун ба хойто областьнуудта лен, горчица ба рапс муу бэшээр ургана.

Тоhолиг ургамалнуудай плантаци жэлhээ жэлдэ үргэдхэгдэнэ. Тэрэниие тарижа ургуулха түрүү технологи нэбтэрүүлхэ зуураа, таряашад хүдөө ажахын тон hаянай hалбариие промышленна үндэhэ hуурида оруулна. Энэнь табан жэлэй эсэс тээшэ тоhолиг үрэhэ үйлэдбэрилгые 1,5 дахин дээшэлүүлхэдэнь туhалха байна.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ, ЭМХИДХЭХЫ ШАДАБАРИИН ДАЙШАЛХЫ ХАРАЛГА

ПАРТИЙНА организацинуудта тоосоон болон һунгалта болоожо эхилбэ. Энэ хадаа манай партиин ажабайдалдахи эгээл харюусалгатай гол болоно. КПСС-эй Уставай ёһоор тус кампани бүхы эхин, районно, городской, областной болон хизаарнуудай партийна организацинуудта үнгэргэгдэхэ байна.

Энэ асуудалаар КПСС-эй ЦК дэлгэрэнгы тогтоол абаа. Байгша оной августын 24-дэ КПСС-эй Центральна Комитедтэ союзна республиканууддай Компартинуудай ЦК-гай, партиин крайком болон обкомуудай секретарьнарай, партийно-эмхидхэлэй таһагуудай даагшанарай зүблөөн болоо һэн. «Эхин, районно, городской, окружной, областной болон хизаарнуудай партийна организацинуудта тоосоо болон һунгалта үнгэргэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые дүүргэхэ талаар партийна организацинуудай ябуулха хүдэлмэридэ хабаатай асуудалнууд тэндэ харагдаһан байна.

Партийна хүтэлбэрилхы органуудай тоосоон болон һунгалта ехэ удха шанартай. Тэдэнэй арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй байгаа даадаха байхада—коммунис байгуулалтын тон харюусалгатай шатада үнгэргэгдэхэнь ха юм. КПСС-эй XXVI съездын хараалһан табан жэлэй түсэбые дүүргэхэ тула совет арад эрид шууд ажаллажа байна. ЦК-гай ноябриин болон июниин Пленумуудай шиидхэбэринүүд түсэбтэ тэмдэглэгдэз. Мүнөө үе сагта хүдэлмэриин үшөө шанартай, эмхидхэлтэй болон хүтэлбэрилхын шууд тодорхойлогдоһон. ЦК-гай майн ба ноябриин (1982 он) Пленумуудай шиидхэбэринүүд партиин ажал ябуулгые айхабтар ехэ нүлөө үзүүлһэн байна. Һүүлэй съездһээ хойшонхи үедэ түрүүшынхиеэ бүхы шатын партийна комитедүүд коммунистнуудайнга үмэнэ тоосохонь гэзэшэ. Тиимэһээ тоосоо ба һунгалта үнгэргэлгэдэ КПСС-эй ЦК-гай тусгаар анхарал хандуулжа байһые оролдохо ёһотой. Энэ түгэлдэр зүблөөн үшөө дахин дабтан гэршэлнэ. Тоосоон болон һунгалта хадаа партиин ээргые саашадань бэхижүүлхэ, парти доторой демократи хүгжөөхэ, партийна организацинуудай хүдэлмэри эмхидхэлэй, үзэл сурталай хүдэлмэриие, социально-экономическэ дэбжэлтые партийна талаар хүтэлбэрилгын арга дүршэлые наряжуулха, совет общестын ажабайдалда КПСС-эй дүүргэдэг хүтэлбэрилхы болон шэглүүлхы үүргые дээшэлүүлхэ хэрэг хангаха зэргэтэй.

Политическэ хүтэлбэриин хэмжээе дээшэлүүлхыень, хүдэлмэриин онол эргые наряжуулхыень партиин доодо шатын хубинуудта, ажалша коллективүүдтэ эмхидхэхы ажал ябуулгаяа зорюулхыень, тиигэжэ материальна үйлэдбэриин, үзэл сурталай, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин эсэсэй бодото дүн түйлахыень Центральна Комитет партийна организацинуудта эрид шууд эрилтэ табина.

Ушар иимэһээ суглаа болон конференцинүүдые эмхидхэлэй, политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэлгэ, партиин съездын болон ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой заабаринүүдые бэелүүлхэ талаар ябуулагдаһан хүдэлмэриие шүүмжэлхы эрилтэтэйгээр, гүнзэгыгөөр шэнжэлгэ тусгаар удха шанартай хэрэг болоно. Тиихэтэеэ хамта ажахын болон соёлой али бүхы участогуудые партийна талаар хүтэлбэрилгые саашадань һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые хараалха шухала.

Тоосоон ба һунгалтые эмхитэйгээр үнгэргэхын тула областной партийна организацида ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Тус асуудалаар КПСС-эй обкомой, горкомуудай ба райкомуудай бюро тогтоол абаһан, партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар болон зүблөөн үнгэргэгдэһэн байна. Партиин областной комитедтэ КПСС-эй горкомууд ба райкомуудай нэгэдэхи секретарьнарай, эмхидхэлэй таһагуудые даагшанарай семинар болоо һэн. Партийна суглаануудые үнгэргэхэ хэмжээ ябуулгануудай болзор баталагданхай. Партийна эдэбхитэдэй илангаяа 7 партгрупоргнуудай партийна цеховэ болон эхин организацинуудай секретарьнарай бүридэлые һайжаруулха тухай партийна бүхы комитедүүдтэ хэмжээн абтажа байна.

Сентябрь—октябрь һаранууудай турш республика дотор партийна 1572 булэгүүдтэ, цеховэ 972, эхин 1407 парторганизацинуудта тоосоото һунгалтын суглаанууд болохо байна. Ноябрь—декабрь һаранууудта районно, городской партийна конференцинүүд үнгэргэгдэхэ. Эсэстэнь, 1984 оной эхиндэ областной партийна XXXII конференци зарлагдаха.

Областной партийна организаци тоосоон ба һунгалта эмхитэйгээр эхилэнхэй. Сентябриин 15-най байдалаар партийна 1308 булэгүүдтэ, 275 цеховэ ба 124 эхин парторганизацинуудта суглаан үнгэргөөд байна. Дийлэнхи олон суглаанууд бүгэдэ шахуу коммунистнуудай хабаадалгатайгаар, эдэбхитэйгээр болоһон байна. Нарин нягта бэлэдхэл, гүнзэгы удхатай элидхэл, суглаа үнгэргэлгэн болзор болон газар бэлэдхэлэй зэргэ олон коммунистнуудай хабаадалга энээндэ һайнаар нүлөөлөө гэжэ тэмдэглэмээр. Олон суглаанда областной, городской, районно партийна эдэбхитэд, министерство болон эблэлэй хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаа.

Авиационно заводой, ЛВРЗ-эй, прибор бүтээлгын нэгэдэлэй, нарин сэмбын комбинадай, Улаан-Үдэ станциин түмэр замай үзэлэй, Кабанскын, Улаан-Үдын, Хоринн, Мухар-Шэбэртэй районуудай партийна организацинуудта тоосоон болон һунгалта үндэр хэмжээндэ боложо үнгэрөө.

Жэшээнь, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай партийна долоон булэгтэ үнгэрһэн суглаануудта коммунистнуудай эдэбхитэй хабаадалга. Тэдэнэй бүридэлдэ оролдог 112 коммунистнуудай 107-ниинь суглаанда ерээ. 32 хүн суглаанда үгэ хэлэһэн байна. Долоон эхэнэр парторгоор һунгагдаба. Тэдэнэй зургааниинь хүдэлмэришэд, бүлтэдаа дээдэ ба дунда һургуули дүүргэһэн хүнүүд.

Эндэ цеховэ 12 парторганизаци бии юм. Бүхы коммунистнуудай 97 шахуу процентнь суглаанда ерээ. Нэхэлгын цехтэ 410 хүн хүдэлдэг юм. Тэндэхи партийна организаци 60 коммунистнуудһаа нэгэдэнэ. Тоосоото үедэ КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар 5 хүн абтаһан байна. Тэдэнэр бултадаа ажалай түрүүшүүл, комсомолшууд. Цехэй коллектив найма һарын гүрэнэй түсэбые 100,6 процент дүүргээ һэн. Нэхэгдэһэн бүдэй 38 процентнь Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэйгээр үйлэдбэрилэгдэнэ.

Цехэй 20 хүдэлмэришэд гурбан жэлэй түсэбые дүүргэнхэй. Тэдэнэй зэргэдэ коммунистнууд Т. И. Аудякова, В. Д. Яковлева ябана. Энэ цехтэ ажалай журам, ниитын гурим хазагайруулха ябадал хоёр дахин, кадрнуудай ажалда оролго, гаража ошолго горитойгоор үсөөрөө.

Цехэй партийна, профсоюзай комсомолой организацинуудай болон захиргаанай хүдэлмэриин һайжарһанай үрэ дүн болоно. Амжалташье бахармаар. Гэхэтэй хамта суглаан шүүмжэлхы шэглэлэйгээр үнгэрһэн байна. Цехэй хүдэлмэри һайжаруулха талаар хэдэ хэдэн ажаглалта хэгдээ, дурадхал оруулагдаа. Секретаряар Надежда Михайловна Иванова дахинаа һунгагдаба. Энэ суглаанда комбинадай директор Клавдия Павловна Альцман хабаадажа үгэ хэлэһэн. Предприятиин партийна цеховэ организацинуудта тоосоото һунгалтын суглаан боложо дүүрээ, мүнөө парткомой тоосоондо, һунгалтада эдэбхитэй бэлэдхэл ябуулагдажа байна.

Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой ашаглалгын цехэй машинист-инструктор Б. Н. Бальковичой колонныи партийна булэгэй тоосоото һунгалтын суглаан коммунистнуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэрөө һэн. Коллективэй хэрэгэй түлөө хүдэлмэришэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, ажалай журам һайжаруулха тухай асуудалнуудта коммунистнууд анхаралаа хандуулба.

Шэлэй заводой шэл гаргадаг цехэй хоёрдохи халаанай (партгрупорг Г. Я. Литвинцев), үйлэдбэриин «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй «Одон» ательейн (партгрупорг В. М. Грошова) партийна бүлэгүүдэй тоосоото һунгалтын суглаан бэлэдхэл һайнтайгаар, эмхитэйгээр үнгэрөө һэн. Улаан-Үдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Яруунын районой Яруунын совхоздо, мүн бусад тээгүүр тоосоото һунгалтын суглаан удха бэянтэйгээр болоо гэжэ тэмдэглэлтэй.

Эхилээд байһан тоосоото һунгалтын кампание шэнжэлхэдэ, дутагдалнуудай олон байһаниинь элирнэ. Тоосоон ба һунгалтада хэлнэрхэйгээр хандаха, үнгэргэхэ болзор хойшолуулха, һулаар бэлэдхэһэн элидхэл дурадхаха ушарнууд үзэгдэнэ. Хоринн леспромхозой Зүүн-Хуурайн модо бэлэдхэлэй участогой, «Электромашина» заводой заһабариин-механическэ цехэй, ЛВРЗ-эй локомотив хабсаргалгын цехэй кузовна участогой, гэр барилгын комбинадай 2-дохи погогой, сёдолой «Туяна» нэгэдэлэй партийна суглаан хангалтагүй хэмжээндэ үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Захаминай, Түнхэнэй, Сэлэнгын районуудта, Улаан-Үдэ городой зарим парторганизацинуудта тоосоон ба һунгалтын ехэ дутагдалтайгаар, бэлэдхэл муутайгаар үнгэргэгдэжэ байһаниинь элирхэйлэгдэз.

Партиин экономическа политика бэелүүлгын асуудалнууд тоосоон оолон һунгалтын гол хэрэгынь болохо ёһотой байгаа. Хэһэн хүдэлмэреэ гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, саашанхи зорилгоёо тодорхойгоор хараалха, тиигэжэ экономическа гол үрэ дүнгүүдые тоггонижоһон ургалтын хэмжээндэ хүргэхэ хэмжээн хараалагдаха зэргэтэй. Илангаяа табан жэлэй даабариин муугаар дүүргэгдэжэ байһан участогууд тушаа онсо анхарал хандуулха, сугларһан үриеэ усадхаха талаар бодото хэмжээнүүдые абаха, 1984 ондо, мүн саашадаа экономикые ашаг үрэтэйгөөр эрхилхэ найдамтай эрхэ нүхэсэл байгуулха ёһотойбди.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахые эрмэлзэһэн республикын промышленностиин ажалшад нэгэдэхи кварталай түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ һэн. Тэрэшэлэн 1983 оной найман һарын дүн һайн байдалтай. Продукци худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари бэелүүлэгдэнхэй, түсэбһөө гадуур 15,7 миллион түхэригэй промышленна продукци худалдагдаһан байна.

Гэхэтэй хамта найма һарын дүнгэи ёһоор болоходо, промышленна хэдэ хэдэн предприятинууд һанаһанда хүрэмэ бэшээр хүдэлнэ. «Гусиноозёрская» шахта, Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрика, Ципиканай прииск, Кабанскын ба Үнэгэтэйн үрэ жэмэсэй заводууд гээгдэлдэ ороһон байна. Республикын 29 предприяти промышленна продукци гаргаха, 43-ниинь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргэжэ шадабагүй. Капитальна барилгада, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгада гайтай дутагдалнууд бии байнаар.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд орёошье. харюусалгатайшье зорилго шиидхэжэ байна. Тэрэнэй гол шухалань гэхэдэ, тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалга, адууһа малай харууһалгые убэлэй гуримда оруулга, ерэхэ жэлэй хүдэлмэридэ найдамтай үндэһэ һуури байгуулга болоно. Хүдөөгэй коммунистнуудай суглаанууд дээрэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэниие интенсификациин замда оруулха, экономическа ашаг үрыень дээшэлүүлхэ асуудалнууд гол анхаралда абтаха ёһотой. Гэхэтэй хамта тоосоото элидхэл соо, тэрээн тушаа үгэ хэлэгшэд газар тараалангай научна үндэһэ һууритай гурим ба бригадна ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ, хүдөө тосхонуудай социальна хүгжэлтэ, мал ажалай газар тараалангай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, худалдаха гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэ тушаа үргэн хөөрэлдөө дэлгэхэ бэзэ гэжэ һанагдана.

Хүтэлбэриин шэнэ орган болохо агропромышленна нэгэдэлнүүдые партийна талаар хүтэлбэрилгын асуудалнууд үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэхэ байһандань найдамаар. Тэрэшэлэн колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэриин байдалые харааһаа алдажа болохомоор бэшэ.

Үйлэдбэри дээрэ зохихо гурим тогтоохо тухай партиин заабариие ямар зэргээр бэелүүлжэ байһые суглаанда бэлэдхэжэ байха, тэрэнэй үнгэргэгдэжэ байха үедэ гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ эрилтэ табигдана. Журам сахидаггүй, һали-боли хүдэлдэг хүнүүд тушаа эрид шууд шүүмжэлэл зорюулха шухала. Үйлэдбэри дээдэ журам сахилгын шанга гурим тогтоохо али бүхы эрхэ нүхэсэл байгуулха гээшэ мүнөө үе сагай шухалын шухала хэрэг болоно. Ажалай бүтээсын, тэрэнэй салин хүлһэнэй хэмжээ сахилгын, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулгын, шанар һайжаруулгын, договорой уялгануудые заатагүй дүүргэлгын асуудалнууд тухай ехэ хөөрэлдөө үүсхэгдэхэ ёһотой. Энэ талаар ушардаг дутагдалнуудые шүүмжэлэн элирхэйлхэтэй хамта, коммунистнууд харюусалгата нүүрнүүдһээ алдуугаа залан заһаханиинь шангаар эрилтэ табиха байһандань этигэмээр.

КПСС-эй ЦК-гай тогтоолто зохилдуулан, тоосоото һунгалтын кампаниин үедэ ажахын асуудалнуудтай тон нягта холбоотойгоор үзэл сурталай, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха талаар парторганизацинуудай ябуулжа байһан бодото хүдэлмэри үргэнөөр харагдаха зэргэтэй. Энэ хүдэлмэриие бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг мүн гэжэ тайлбарилха зуураа, тэрэние партийно-эмхидхэлэй, социально-экономическа ажал ябуулгатай нягтаар холбохо шухала. Үзэл сурталай хүдэлмэриин аша үрэ тушаа, үзэл сурталай кадрнуудые шэлэн олохо хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа онсо анхарал хандуулха эрилтэ табигдана.

Партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин асуудал коммунистнуудай суглаан дээрэ гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэхэ зэргэтэй. Тэрэнэй байдалнаа партийна органуудай дайшалхы шадабари, нүлөөлхы үүргэ дулдыдаха байна. Мүнөө областной партийна организаци 52 мянга гаран коммунистнуудтай. Тэдэнэй 75,3 процентнь материальна үйлэдбэри дээрэ хүдэлнэ. Тоосоото һунгалтын кампаниин үедэ коммунист бүхэнэй хамтын хэрэгтэ оруулһан хубита гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэхэ зэргэтэй. Энэ талаар түйлагдаһан түрүү дүй дүршэлые согсолхо гээшэ ехэ шухала зүйл болоно. Ажалша коллективүүдэй бүхы арга боломжые гүйсэд элсүүлжэ шададаг парторганизацинууд республика доторнай олон.

Һайн хэрэг тушаагаа тэмдэглэхэтэеэ хамта, бидэ партийна организацинуудай һунгагдамал партийна эдэбхитэдэй, тэдэнэй секретарьнарай хүдэлмэридэ ушардаг дутагдалнууд тушаа анхаралаа хандуулха уялгатайбди. Коммунистнуудые хубаарилан табиха, түрүү зэргэдэ ябаха үүргыень дээшэлүүлхэ, партийна организацинуудай бүридэл һайжаруулха, тоосоото һунгалтын ябажа байха сагта партийна шэнэ бүлэгүүдые, захиргаанай ба аппарадай ажал ябуулгые хинаха шэнэ комиссинуудые байгуулхые оролдохо хэрэгтэй. Тэрэшэлэн хиналта ба шалгалта тушаа тусгаар анхарал табиха ёһотой болонобди.

Партийна зэргые саашадань бэхижүүлгэ хадаа эгээл гол асуудал мүн. Партида шэлэн абалга, шанар һайжаруулга, коммунистнуудые шухала участогууд дээрэ хубаарилан табилга, тэдэнэй харюусалга шангадхалга хадаа шухала хэрэг гэжэ тоологдоһоор. Партийна органуудта хүдэлхэ кадрнуудай шанарые һайжаруулга баһал онсо шухала зүйл гэжэ тэмдэглэмээр. Хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы шадабаритай, хүндэтэй хүнүүдые хүмүүжүүлхэ бэлигтэй нүхэдые хүтэлбэрилхы органуудта һунгаха эрилтын табигдадагынь элитэ. Тиихэ зуура хүдэлмэришэд, колхозничууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон эхэнэрнүүдые, дүршэлтэй кадрнуудтай зохилдуулан, аалуушуулые дэбжүүлхэ гээшэ шухала.

Партийна, гүрэнэй, ажалай журам бэхижүүлхэ, хуули ёһо сахиха ниитэ гүрэнэй аша туһын тула коммунистнуудай болон хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ ябадалда партийна суглаануудай нүлөөлхы ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Тоосоон ба һунгалтые партийна ажабайдалай ёһо гуримые, демократизмые наринаар баримталан үнгэргэхэ гээшэ КПСС-эй горкомуудай, райкомуудай, партийна эхин организацинуудай бэелүүлхэ зайлашагүй хэрэг болоно. Тэдээндэ ёһын тэдысэ хандаха, уридшалан бэлдэһэн сценариин гуримаар үнгэргэхэ гэхэ мэтын таарахагүй ябадалтай эбсэжэ яашье болохогүй.

Коммунистнуудай хэлэһэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые абаһан шиидхэбэринүүд соогоо заатагүй хараадаа бэшэжэ, эрхэ бэшэ дүүргэлтэ болгохо хэмжээнүүдые абаха, зохихо газарнуудтань мэдээсэхэ гээшэ баһа нэгэ шухала асуудал болоно.

Тоосоото һунгалтын суглаануудые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, коммунистнуудай эдэбхи дэлгэрүүлхэ, харюусалга шангадхаха асуудалнууд хадаа партийна комитедүүдэй, эхин парторганизацинуудай хангаха хэрэг болоно. Эдэ бүхы хүдэлмэриие КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулха уялгатайбди.

К. ШОМОЕВ,
КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша.

Улаан-Үдын гэр байра барилгын комбинадай хабсаргагшадай бригадын бригадир Иван Васильевич Дмитриев дээдэ гарай мэргэжэлтэн, шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ гэжэ предприяти дотороо дэмы суурхадаггүй. Энэ нүхэр 21 жэлэй туршада барилгашанаар хүдэлхэ зуураа, баян дүршэлтэй болонхой. Комбинадай захиргаан гурбан жэлэй саана хабсаргагшадай бригадые тэрээндэ даалгаһан юм. Энэ хугасаада Иван Васильевич хүтэлбэрилхы, хүмүүжүүлхы бэлиг шадабаритай, оролдосотой бэрхэ, эрмэлзэл үүсхэлээр түтэс, урагшаа һанаатай бригадир байһанаа харуулаа. 24 хүдэлмэришэнһөө бүридэһэн тэрэнэй бригада һара бүриингөө түсэбүүдые жэгдэ һайнаар дүүргэдэг заншалтай. Жэшээлбэл, үнгэрһэн август һарынь түсэб 40 процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Бригада дотор ажалай түрүүшүүл олон. Тэдэнэй зарим нэгые нэрлэбэл, модошо дархан В. П. Бравенко, хабсаргагшад В. Ц. Хармонов, Н. А. Петров, Ю. И. Долгов, электро-гагнуурша В. П. Соловьев гэгшэдые дурдамаар.

—Нэгэдэхи дабхарыень барижа дүүргэхэ дүтэлөөбди,—гэжэ бригадир И. Дмитриев хэлээ һэн. —Ажалайнгаа эршые һуладхангүй, харин бүри шангадхан хүдэлөөд, хүйтэнэй ерэтэр гэрэй бүхы ханые бодхохо зорилготойбди.

И. Дмитриевэй нигэжэ мэдүүлээ хада, бригадынхидай үгэдэ этигэмээр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): 1. Бригадир И. В. Дмитриев. 2. Ажалай түрүүшүүл Ю. И. Долгов, В. Ц. Хармонов.

М. СУТУРИНАЙ фототекст.

АМЖАЛТААРАА СЭДЬХЭЛЭЭ ХАНАНГҮЙ

МАЛ АЖАЛ—онсо шухала һалбари

Манай районой хүдөө ажахын гол һалбари болохо мал үсхэбэрилгээ эрид хүгжөөжэ, мяха, һү ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха гээшэ гол зорилгонуудаймнай нэгэн болоно.

Урдаа табигдаһан зорилгонуудаа дүүргэхын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ, СССР-эй Эдеэ хоолой программада өөһэдынгөө хубитые оруулхын тула совхозой ажалшад, илангаяа малшад, шармайн хүдэлжэ байна. Манай ажахы мал ажалай шэглэлтэй гэжэ мэдээжэ, Ушар тиимэһээ малаа һайнаар харууһалжа, һайн шанартай, ехэ продукци үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха гээшэ гол зорилго болоно. Хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилхын тула нэн түрүүн адууһа малдаа элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ шухала. Мүнөө манай совхозой ажалшадай тон харюусалгатай хаһа — үбһэ, тэжээл бэлэдхэлгэ дүүрэжэ байна.

Хоёр отделенидэмнай дүн хамта гуша гаран оньһожоруулагдамал болон гар хажууршадай звенонууд байгуулагдаһан байна. Тэдэнэй дундаһаа Юрий Будаевай, Александр Базаровай звенонууд онсо шалгараа һэн. Тиихэдэ малшаднай өөһэдынгөө үбэлжэдэг байрануудта ерэжэ, үбһэ тэжээл бэлэдхээ. Иимэ һайн һайхан заншал үүсхэжэ, эхи табигшадчай хэд бэ гэбэл, залуу коммунист, түрүү малшан Владимир Бадмаев, Сергей Базаров гэгшэд болоно. Владимир Бадмаев Дээдэ-Сэхир гэжэ газарта өөрынгөө дүү хүбүүдһээ бүридэһэн комсомол-залуушуулай звеное хүтэлбэрилжэ, 600 центнер үбһэ бэлэдхээ. Харин Сергей Базаров Дунда-Һубэтэдэ, Софья Цыденовна Базарова гэжэ эжынгээ харууһалдаг гүүртын малда 400 центнер үбһэ бэлэдхэжэ тушаагаа. Совхозой түбһөө 60—70 модо газарта оршодог Болдогтодо зуһажа байһан малшан Борис Гомбоев гэр бүлөөрөө тэндэхи адуушадта үбһэ сабшахадань туһаласаа. Богонеёор хэлэхэдэ, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын кампанида совхозоймнай гэшүүн бүхэн харюусалга ехэтэйгээр хандажа, оролдосотойгоор ажаллаа гээшэ.

Малшаднай зунай таргалуулгын үедэ холын бэлшээринүүдтэ гараһанаа мүнөө бусажа байнхай. Тудхалта, һонгино, Болдогто, Бэлшэр гэһэн тунга ногоотой, һайн гэгдэдэг, бэлшээринүүдтэ тушаагдаха малнууд зуһадаг юм. Борис Гомбоевой, Бато-Очир Шагдуровай, Алексей Дылгировэй даадаг гүүртэнүүдэй малнуудай тарган байхань лабтай. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ малшаднай горитой хубитаяа оруулаа һэн. Тэдэнэй эсэшэ сусашагүй ажал хүдэлмэриин ашаар лэ бидэнэр гүрэндэ һү, мяха ехээр тушаагаабди. Мүнөө жэлэйнгээ мяха болон һүнэй түсэбые дүүргэхэ бэзэбди гэжэ найданабди. Гэбэшье энэ хэрэг эхэнхидээ малшадһаа дулдыдадаг гээшэ. Манай совхозой эрхим малшадай, нэрлэн хэлэбэл, Ленинэй орденто Ц. А. Бадмаева, Д. Л. Цыренов, Л. Д. Тубанов, В. Ц-Д. Бадмаев, Р. Г. Дашипилов, Р. Б. Доржиева, Б. Л. Гомбоев болон бусадай түйлаһан амжалтаар омогорхохол ёһоороо омогорхонобди.

Гэбэшье ажахымнай ажал хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл үзэгдэһөөр. Гол дутагдалнай юун бэ гэхэдэ, малай тоо олошоруулга болоно. Үхэр малайнгаа тоо толгойе сааг соонь олошоруулжа шадаагүй һаа, мяха худалдаха түсэбөө дүүргэхэгүймнай лабтай. Түл абалгаар манай совхоздо дутагдалнууд олон. Үнеэд болохо гунжад бэеэр зааханууд байна. Заахан гунжадһаа һула бэетэй, заахан, тэнхээ тобиргүй тугалнууд түрэнэ. Үнеэдые үрэжүүлхэ талаар шэнэ онол аргануудай хэрэглэгдэдэггүй дээрэһээ тугалнууд үсөөнөөр абтана. Ушар тиимэһээ мал ажал саашадань хүгжөөхэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Мяха, һү ехээр үйлэдбэрилгэ—манай гол зорилгонуудай нэгэн. Шэнэ арга хэрэглээгүй һаа, түсэбөө дүүргэжэ шадахагүй гээшэбди. Гэбэшье, манай совхозой мэргэжэлтэд, илангаяа мал адуулагшад түйлаһан амжалтаараа сэдьхэлээ ханаад һуудаггүй, дутуу дундануудаа усадхахын тула оролдон ябадаг юм.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые болон СССР-эй Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлхын, арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи, гол жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, бүхы хүсэ шадалаа зорюулан ажаллахабди. Мүн хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар горитой ажал хүдэлмэринүүдые үнгэргэхэбди гэжэ найдуулнабди. Эндэ нэн түрүүн малай тоо толгой олошоруулха талаар хүдэлмэринүүдые үнгэргэхэ хэрэгтэй. Ушар иимэһээ үнеэдые үрэжүүлгые сааг соонь һайн шанартайгаар үнгэргэхэ шухала. Энэ шухалын шухала асуудалые ходо анхаржа, хүтэлбэрилжэ, эмхитэйгээр ябуулха гээшэ нэрэ хүндымнай хэрэг болоно.

Б. ГОМЖАПОВ,
Захаминай районой Далахайн совхозой ахамад зоотехник.

ҺААМЫНЬ ЕХЭ

Һү һаалгые дээшэлүүлжэ, табан жэлэйнгээ түсэб болон социалис уялгануудаа амжалтатай дүүргэхын түлөө оролдожо, манай Хүрбын совхоз гүрэндэ һү худалдаха гурбан кварталай түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэн байна.

Түрүү һаалишад М. В. Мухамедзянова, Ф. А. Бариева, Д. Е. Дабаева, Д. Д. Дарижапова гэгшэд оролдосотойгоор хандажа, жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1692 килограммһаа 1876 килограмм хүрэтэр һаажа, районой һаалишадай социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудые эзэлбэд.

Намарай һарануудай туршада һүнэй һаам доошолуулхагүйн түлөө үнеэдээ нэмэлтэ рационоор хооллуулжа, үбэлжөөндэ оруулха хэрэгые шиидхэн, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд ажалаа ябуулнад. Тиихэдэ, өөһэд хоорондоо социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

Н. НАНЗАТОВ.

АШАГТАЙХАНААР ХЭРЭГЛЭНЭ

Алтан намарай эхин үзэгдэбэ. Һоно, боргооһон үсөөржэ, адуу малай атаржаха аятай һэрюун, зохид үе эхилбэ. Хоорин малшад зунай үедэ һү, мяха ехээр абаха үүсхэл гаргажа, шангахан ажаллаһаар. Мал шахан таргалуулха Хориин совхозой Ааланай малшадай дунда Эрдыни Цыренжапович Гармажапов онсо шалгарба. Тэрэ Ханда Доржиева нүхэртэеэ Номин-Добуунай бооридо, һайхан уһатай, хадаһаа харьялһан эхитэй Аалан горхоной эрьедэ шэмэтэй тунга ногоотой бэлшээридэ малаа адуулжа зуһаа.

Эдэнэр хори гаран жэлдэ мал адуулжа таргалуулдаг ажалтай. Тиимэһээ мал атаржуулха баян дүй дүршэлтэй болоо.

Мал адуулжа шахан таргалуулдаг гүүртэнүүдэй малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр тэдэнэр августа һарада район соогоо эрхимлэжэ гараба. Харууһалжа байһан 130 үхэрнүүдэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 1236 граммаар нэмээжэ шадаа. Тиигэжэ бүхыдөө 70 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абтаһан байна.

Алтан намарай аятай үеые бэрхэ малшадай ашагтайханаар хэрэглэхэнь дамжаггүй.

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Хориин район.

Совет орон дотор

АВТОНОМИТО ОБЛАСТЬ БОЛОН ОКРУГУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

КАТУНЬ ДЭЭРЭ ГЭС БАРИГДАХА

Гидро-барилгашадай отрядууд хадата Алтай ерэнхэй. Эндэ Катунь мүрэн дээрэ 1 миллион 570 мянган киловатт хүсэтэй ГЭС тэдэнэр бариха юм.

Харин мүнөө дээрээ бэлэдхэлэй хүдэлмэри түлэг дундаа: гэр байра, складууд, мастерскойнууд баригдана. Ерээдүйн гидроэлектростанциин барилгын бааза—үргэлжэ ханатай гэрнүүдэй, түмэр бетон хэрэгсэлнүүдэй заводууд болон бусад объектнууд баригдана.

—Гидроузелай барилгын эхилтэр ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри дүүргэгдэхэ болоно,—гэжэ барилгын начальник В. Усачев хэлэнэ. — Саяно-Шушенскэ ГЭС-эй һүүлшын агрегадуудые хүдэлгэн сасуу гидро-барилгашадай гол отрядай эндэ ерэтэр энэ бэлэдхэлые түгэсхэхэ хэрэгтэй.

Ерээдүйдэ Катунь дээрэ үшөө хэдэн электростанци баригдахаар хараалагдана. Эндэхи элшэ хүсэн Сибириин хамтадхамал элшэ хүсэнэй системын бүридэлдэ ороходо юм.

Горно-Алтайск.

ҮРЭМДЭЛГЫН АРАНГАНУУД — ТУНДРАДА

Үрэмдэлгын аранганууд Ямалаадахи тундрын гол шэнжэ болоно. Һаяхан болотор гансал ангуушад болон орошодой ябадаг заха хизааргүй дайдада жэлэй эхинһээ хойшо 1 миллион метр скважина үрэмдэгдоо юм. Автономито округой геологическа картада нефтиин ба газай шэнэ уурхайнууд ашаглалгада үгтөө.

Харин саашадаа түлишын бусад комплекснууд байгуулагдаха юм. Полярна кругай саана, Хойто мүльһэтэ далай тээшэ үрэмдэлгын аранганууд хүдэлжэ эхилээ. Газ олзоборлогшод Ямбургын уурхайс, геологууд ба нефтьшэд Новопортовско болон Ородой нефтиин уурхайнуудые шэнжэлэн ашаглана.

Салехард.

ОРОШОД—МЕДИЦИНЭДЭ

Чукоткын совхозуудта шуһан эбэр түрүүшынхеэ бэлдэгдэбэ. Рантарин гэһэн шэнэ эм хэхэдэ шуһан эбэр хэрэглэгдэдэг юм.

Оронуудай, буйр һогоонуудай, хангагайнуудай эбэрһэз абтадаг пантокринтай тэрэ адлирхуу юм. Зүгөөр эдэ ангуудай үсөөн дээрэһээнь, фармацевтическэ промышленностиин хэрэглэм-

·ТАСС·АПН·
ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ
·ПРЕСС-БЮРО·

…ЛЭЙ ХҮСЭН …Й ТАЛАДА»

…иин морягуудай на… …фсоюзай генеральна …Слейтерэй хүдэлмэриин …дээрэ фото-зураг та… …лhахан энэ хотодо хү… …да тэрэ совет моря… …зурагаа абхуулhан бай… …фсоюзай хүтэлбэрилэг… …зүрхэ сэдьхэл хүдэл… …тэй холбоотой юм. …сэргэй ашаа абааша… …имта 16 наhатай байха… …й ороной хойто портдо

…hээ хойшо дайнай ха… …нуудтэ Мурманск болон …энтэ бэшэ ерэhэн бай…

…нуудай хэгдэhэн дээрэ… …бэшэ болошоhон Мур… …ее ерэхэдээ, совет хү… …йн хоердохи дайнда на… …н худалдаа наймаанай …огуудаа дурсан hана… …барahан бүхы хүнүүдэй …ехэ харюусалгатай бай… …омжолноб. hандарал …нүүдые бүтээжэ, буу зэб… …байгшадай харата ябуул… …н сараха шухала.

…зэбсэгүүдые бүтээн гар… …, дайнай аюулые зайсуу… …н профсоюзууд юу хэжэ

…най түлөө тэмсэл хадаа …илгонуудые бэелүүлхын …удай тэмсэлтэй таhарша… …а ёhотой. Имагтал бата …най, буу зэбсэгүүдые бү… …а мүнгэ зөөри гаргашал… …ээ байдалда эдэ бү… …болоно.

…эр дэлхэй дээрэ буу зэб… …гаргалгада жэлдээ 600 …доллар гаргашалагдана. …эй дээрэ жэлдээ 40 …элэн хооhон байдалhаа …нэрд хүн эгээлэй юрын …имжа абанагүй. Хахад …дэлмэригүй үлэнэ.

…дэhэн hүреэтэ муухай …түхеэрэлгэнүүдые хэрэг… …нэй амгалан тайбан …ээ аюул тохёодуулагдаха …дүрбэлжэн миль бүхэндэ …ядерна буу зэбсэгэй хүр… …дэхэб. Энэнь хэзээ хэзээ… …о улуу ехэ болоно. Энэнь …ехэ хойшолонгуудтай аюул …лээ руу түлхинэ бшуу.

…мэришэн бүхэнэй эдэ ба… …ыень, тэдэнэй аюул ур…

шагые ойлгохыень хүсэнэбди. Танкнууд бэшэ, харин хүүргэнүүд, далайн бэшэ, харин пассажирска суднанууд байг лэ, ракетэнүүд ба бомбонууд бэшэ, харин байшан гэрнүүд, больницанууд баригдаг лэ, мүнөө Британиин олонхи порфсоюзууд ядерна буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө хүдэлөөе, эб найрамдалай тала баридаг бусад эмхинүүдые дэмжэнэ. Англиин газар дээрэhээ американ баазануудые усадхаха, ядерна буу зэбсэгүүдые үгы хэхэ, Баруун Европодо американ шэнэ ракетэнүүдые тодхон табюулхагүй, Баруун ба Зүүн оронуудай хоорондохи харилсаае hайжаруулха гэhэн гол эрилтэнүүдые табинабди.

—Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ профсоюзууд хаанаhаа хүсэ абана гээшэб?

—Хүдэлмэришэнэй нэгэдэлhээ, Шахтернууд морягууд барилгашад, промышленна хүдэлмэришэд, олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд—тэдэнэр бултадаа ажал ябуулгаяа нэгэдүүлхэдээ, айхабтар ехэ хүсэн болоно.

Багахан жэшээ харуулhуу. Уласхоорондын олониитын буруушаажа байгаашье hаань, Англиин засагаархид атомна предприятинуудhаа радиоактивна үлэгдэлнүүдые далай руу хаяhаар лэ байгаа. Транспортна ба жэжэ-божо ажал хэдэг хүдэлмэришэдэй, түмэр замшадай профсоюзуудай дэмжэлгээр манай профсоюзай энээниие буруушаажа, иимэ ашаатай нэгэшье судные далай дээрэ гаргахагүйе арсахадань лэ засагаархид энэ ябуулгаяа болюулха баатай болоо hэн.

Манай хүсэн нэгэдэлhээ эхитэй гэжэ дабтаха байнаб. Бидэ эб найрамдалые сахин хамгаалхын тула тэрэниие хэрэглэхэ ёhотойбди. Үгы гэбэл, түүхэ бидэнэртэ хүлисэхэгүйл.

Тред-юнионуудай Британиин конгрессэй болохоёо байгаа конференцидэ манай профсоюзай табиха тогтоол дээрэ хүдэлжэ байтарни, таанад орожо ерэбэт, Эб найрамдалай түлөө хүдэлөөндэ хубитаяа оруулхыень, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада эсэргүүсэн тэмсэхыень ороной профсоюзай бүхы нэгэдэлнүүдтэ хандаhан уряанууд тэрээн дотор бии.

Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хорооho тухай, замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые тодхон табихагүй тухай Совет гүрэнэй толгойлогшо Ю. В. Андроповой танай ороной үмэнэhөө оруулhан hүүлэй эб найрамдалта дурадхалнууд, үнэн сэхэ хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта олгохо этигэл найдал түрүүлhэн дурадхалнууд болоно. Баруунай оронууд тэдэниие бүтэмжэтэй hайнаар дэмжэхэ зэргэтэй.

Шахардуу шанга байдалые hуларуулхын түлөө, манай үеын хүнүүдтэ, ерээдүйн үетэндэ амгалан тайбан байдал хангахын түлөө тэмсэдэг бүхы хүнүүдэй ажал ябуулгада эдэ дурадхалнууд ехэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ ёhотой.

С. ВОЛОВЕЦ,
АПН-эй корр.

Лондон.

Галле округ гээшэ Флеминг гэжэ хада Дюбенерскэ хүбшэ хоёрой хоорондохи хүлхэ ой мүн.

Эндэ табан мүрэнэй голнуудаар, гурбан нуурай эрьенүүдые зубшан округой газар дайда оршодог. Тэрэ хэмжээгээрээ ГДР-тэ дүрбэдэхи hуури эзэлдэг юм.

Гамтайгаар сахин хамгаалагдадаг эртэ урдын барилгын хүшөөнүүд эндэхи газарай баян түүхын гэршэ болодог. Жэшээлбэл, Бад-Франкенхаузен гэжэ курортын хотын оршодог газарта 1524—1526 онуудай Германиин Таряашадай дайнай үедэ Томас Мюнцерэй ударидалга доро таряашадай байлдаанууд болоhон түүхэтэй. Гётегой үбгэ эсэгэнэрэй нэгэн эндэ ажаhууhан, түмэршэ дарханаар хүдэлhэн юм гэжэ хүдөө ажахын түйлалтаhуудаар мэдээжэ Артен районой нютагай хүн зон омогорходог. Концертмейстер, капельмейстер гэжэ Иоганн Себастьян Бахай суурхаhан Кётендо хүшөө бодхоогдонхой.

Революцида харша капповска буhалгаантай эндэхи пролетариадай хэhэн тэмсэл, тэрэл 1920 оной мартда Лойнодо ба Айслебендэ болоhон байлдаанууд, фашизмда эсэргүүсэлтын зэргэнүүдhээ подпольщигууд тухай дурасхаал мүнөө болотор мартагдаагүй юм. В. И. Ленинэй хүшөөе абарhаниинь фашизмтай тэмсэлшэдэй зоримгой ябуулганuудай нэгэниинь болоно. Фашистнууд тэрэниие хайлуулхын тула Советскэ Союзhаа Германи абаашаhан байгаа гэхэ. Теэд подпольщигууд тэрэниень хулуугаад, найдамтайгаар нюуhан байгаа. Харин Илалтын hүүлээр Айслебендэ баярай оршон байдалда тэрэ табигдаhан hэн.

Социализмын үедэ немец газар дээрэ болоhон социально-экономическа хубилалтанууд Галле округой хүгжэлтэhөө элеэр харагдана. 1926 ондо Гейзельталь райондо хүрин нүүрhэ олзоборилгодо горнягууд сүүдхэдээ 10—12 час соо хүдэлөөд, тон бага салин хүлhэ абадаг байгаа юм. Энэ ушараар «Классенкампф» («Ангиин тэмсэл») гэжэ газетэ 1926 оной июлиин 21-нэй номерто иигэжэ бэшэhэн байдаг: «Энэ манай булангиртай муухай үhатай Гейзель горхоной урдадаг, зобожо тулиhан дайда мүн. Эндэ богоолшолгын, хэрзэгы шанга дарлалта мүлжэлгын, дура зоргоороо аашалалгын байдал тогтоогдонхой. Бүхы орон дотор манай пролетаринар мүлжэгдэн дарлагдана. Гэбэшье Гейзельталиин «хара» голой хидол адли хайра гамгүй дарлалта хаанашье үгы ёhотой...»

Харин мүнөө Галле округой хото городууд, hуурин тосхонууд үзэмжэтэй hайхан шэнжээрээ дура буляадаг. «Лойнын» үтэгжүүлгэ ба түлишэ, «Бунын» пластмасса ба синтетическэ дабирхай, Мансфельдскэ хизаарай зэд, зэдэй ба сайрай хүсэд болбосоруулагдаагүй зүйлнүүд, Цейцhээ мөөртэ кранууд ба хүүгэдэй тэргэнүүд, Аммендорфын түмэр замай пассажирска вагонууд, Дессау хотоhоо цементын промышленностьда хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэнүүд, вагонууд-рефрижераторнууд гансал ГДР-тэ бэшэ, мүн дэлхэйн олон оронуудта мэдээжэ юм. Галле округто үйлэдбэрилэгдэдэг продукци эндэ үшөө дурдагдаагүй. «Манай округто ананасhаа бэшэ бүхы юумэн үйлэдбэрилэгдэдэг» гэжэ округой «Фрайхайт» газетын нэгэ журналист шоглон hагад намда хэлээ hэн.

Һүүлэй жэлнүүдтэ предприятинуудта ба комбинадуудта электронно-тоолон тодорхойлолгын техникын, машинануудые электроной ту…

ТАНИЛСАГТЫ: ГАЛЛЕ ОКРУГ

Социалис оронуудта

…hаламжаар залан хүтэлхэ түхеэрэлгын микроэлектроникын хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг болонхой. Промышленна рободуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ түргэдхэгдэнэ. «Марка бүхэниие, хүдэлмэриин сагай час бүхэниие, материалай грамм бүхэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ» гэhэн уряа доро предприятинуудай бүхы коллективүүд хүдэлнэ.

Теэд округой хүн зон фабрика, заводуудайнгаа продукцяар гансал суурхадаг бэшэ. ГДР-эй ороohоной долоодохи центнер бүхэн, саахарай свеклын табадахи центнер бүхэн, хартаабхын арбан дүрбэдэхи центнер бүхэн округой хүдөө ажахын кооперативуудай поли дээрэhээ хуряагдадаг юм.

Эрдэм ухаанай, гэгээрэлэй түб гээд мэдээжэ, Мартин Лютерэй нэрэмжэтэ университет, зургаан дээдэ hургуули ба 24 техникум Германиин Демократическа Республикын арадай ажахын бүхы hалбаринуудта мэргэжэлтэдые бэлдэдэг. Бернбургын Хүдөө ажахын ба Эдеэ хоолой ажахын институдуудта эрдэмтэдэй үнгэргэдэг шэнжэлгын хүдэлмэри үргэнөөр мэдээжэ. Округой түбтэ—Галле хотодо оршодог Ургамалнуудай биохимиин институдай ба электронно микроскопиин институдай мэргэжэлтэдэй шэнжэлхы хүдэлмэри эрдэмтэдэй ехэ hонирхол үүсхэдэг байна.

Округто 12 театр тоологдодог. Галле хотын Олаф Кохын хүтэлбэрилдэг филармони ГДР-hээ холо саагуур суурхадаг юм. Эндэхи уран зохёолшод Эрик Нойч, Клаус Новак, Иоахим Ремер, уран зураашад Дитер Рекс, Бернгард Франс гэгшэдэй шэнэ зохёолнууд тус хизаарай зохёохы ажалтанай дүрбэн тэгшэ ажал ябуулга тухай хөөрэнэ.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хамтын хүсэлэл оролдолгоор баригдаhан промышленна объектнүүд эндэ үсөөн бэшэ.

Галле Уфа хоёр анда хотонууд болоно. Тэдэнэй хоорондо хани барисаанай тогтоогдоhоор 18 жэл болоо. Округой 42 предприяти ба эмхи зургаан Башкирай АССР-эй коллективүүдтэй ажалай талаар нягта харилсаа холбоо бэелүүлдэг байна. Жэшээлбэл, Галле хотодохи металлургическа комбинадай хүдэлмэришэд Белоруссиин М. И. Калининай нэрэмжэтэ металлургическа комбинадтай дүй дүршэлөө саг үргэлжэ халан абалсадаг юм. «Мансфельдын» «Вильгельм Пик» гэжэ комбинадай мэргэжэлтэд Башкирай зэдэй-сернэ комбинадта ходо айлшаладаг. Харин Башкирай Туймазинска районой В. И. Лениный нэрэмжэтэ колхоз Науендорфын «Фриденсхорт» гэжэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативтай мүрысэдэг байна. Эрдэм шэнжэлгын институдууд, дээдэ hургуулинууд, юрэнхы эрдэмэй hургуулинууд, театрнууд харилсаа холбоотой байдаг юм.

С. ТУЗОВСКАЯ,
Галле—Москва.

КУСТО АМАЗОНКЫЕ ШЭНЖЭЛНЭ

Суута француз эрдэмтэ—океанограф Жак-Ив Кусто өөрынгөө «Калипсо» гэжэ суднаар бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы оксан, далайнуудые гаталжа, тэндэ амидардаг ан амитадые, ургамалнуудые шэнжэлдэг юм. Наhатай болоошье hаа, 72-той эрдэмтэн эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллаhан зандаа. Тэрэ энэ удаа Латин Америкын Амазонко мүрэниие шэнжэлhэн байна. Дэлхэй дээрэхи эгээл ехэ мүрэнэй ургамалай ба амитадай аймагые шэнжэлхэ гэжэ Кусто шиидэhэн байгаа ха.

Шэнжэлгын түрүүшын шатада Амазонко мүрэнэй эхиндэ оршодог Перугай томо хотодо—Икитосто «Калипсо» судняа байлгаhан байгаа. Лимэhээ хуурай замаар ерээшэ 10 хүнhөө бүридэhэн бүлэг тэрэнэй экспедицидэ нэмэжэ ороhон юм. Удаань бүхы экспедицинь Амазонко мүрэнөөр доошолоо.

Рио-де-Жанейрэдэ үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Кусто мүрэниие шэнжэлэлгын түрүүшын дүнгүүдые соглолоо hэн. Амазонко мүрэнөөр Перугай, Колумбиин, Бразилиин харьяата газар дээгүүр аяншалхадаа, дэлхэй дээрэхи эгээл ехэ уhатай мүрэн Рейн ба Миссисипи мүрэнүүдтэ орходоо hураггүй сэбэр, бузарлагдаагүй гэhэн тобшолол хээбди гээд тэрэ хэлээ. Перуда мүнгэ олзоборилдог, Бразилида алта олзоборилдог газартай зэргэлээд оршодог мүрэнэй уhан лэ сэбэр бэшэ байшоо.

Дабhагүй уhанай hүн тэжээлтэ томо амитаниие—ягаан дельфиниие элирүүлhэниинь шэнжэлэлгын амжалта болоно гэжэ Кусто тоолоно. Энэ дельфин ехэ ухаатай юм, магад, гадаадада далайн түрэлнүүдhээ буришье ухаатай байжа болоо гэжэ француз океанограф тэмдэглэнэ.

Ехэ дулаа үгэжэ шатадаг холисо зүйлнүүдтэ (термитнигтэ) дүтэ шадар үндэгэеэ суглуулдаг хоморой мэлхэйнүүдтэ перуан геологууд Кустогой анхаралые хандуулhан байгаа. Иимэ газарта үндэгэеэ суглуулхадань. тэдэнэй дальбараа болоходонь тааруу зохид байна бшуу. Термитник шадар үндэгэеэ баhал суглуулдаг, бишыхан, тон хоморой крокодилые Бразилида, Амазонкын уhанда Кусто хараhан байгаа.

Замдань экспедицидэ хүлеэгдээгүй аюул тохёолдоhон гээшэ бээ. Тропическа шэрэнгидэ түбхинэhэн шэнжэлэгшэдэй лагерьта нютагай индеецүүдэй угсаатадай нэгэниинь добтолхые бэлдэнэ ха гэжэ газаршалагшадhаа мэдэжэ абахадань, Амазонкын Рио-Негру гэжэ hалаагаар аяншалгань зогсоогдоhон байгаа. Экспедициин бүхы гэшүүдые шамдуу түргэнөөр вертолёдоор гаргаха баатай бологдоо.

Амазонкын эхиндэ буулгагдаhан олон тоото киноплёнко Кусто асарhан байна. Экспедициин гэшүүдэй—уhан доогуур шэнжэлгэ хэгшэдэй пирайя гэжэ мяхаша загаhые гараараа эдеэлүүлжэ байhан кадрнууд тэдэнэй дунда бии.

Р. СЕРЕБРЕННИКОВ.

НИКАРАГУА. Интернациональна уялгадаа үнэн сэхэ Советскэ Союз дотоодын болон гадаадын хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэжэ байhан Никарагуагай бэеэ дааhан байдалаа тогтооходонь ехэ туhа хүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Каринтын портдо ерэжэ тогтоhон совет «Надежда Крупская» гэжэ пароход дээрэhээ бульдозернууд, автобусууд, хүдөө ажахын техникэ буулгагдажа байна. ТАСС-ай фотохронико.

САГААН БАЙШАН СОО УУЛЗАЛГА БОЛОБО

ВАШИНГТОН. 1984 ондо үнгэргэгдэхэ президентын hунгалтада зорюулагдажа, Р. Рейган республиканска партиин хүтэлбэрилэгшэдтэй Сагаан байшан соо уулзаба. «Вашингтон пост» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, «президентын тушаалда дахинаа hунгагдаха хүсэлэнтэй байhан тухайдаа тэрэ hаяар соносхохо байна». Сагаан байшангай эзэнэй хоёрдохи болзорто hунгагдаха hанаашалгатай байhыень энэ мэдүүлгэ харуулба гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ сэгнэнэ.

«Үгытэйшүүлдэ зүрюу харша политика бэелүүлжэ байнат» гэжэ минии правительствые буруушаан шүүмжэлhэн хүдэлөөн США-да үргэдэнэ гэжэ Рейган мэдэрхэ баатай болобо. Зүгөөр республиканецүүд «иимэ политикаhаа айха ёhогүй» гэжэ убайгүйгөөр мэдүүлээ.

…АЛЬНА …БЛЕЙН СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXVIII сессиин эмхидхэлэй шата дүүрэжэ, юрэнхы политическэ хөөрэлдөөн эхилхэнь. Уласхоорондын байдалай бүхы талада хабаа… …бүридүүлэгдэhэн зүблэхэ зүйлые делега… …нуудал зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаба. Эдэ… …ядерна дайнай аюулые зайсуулан сара… …зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха …гүй байдалые бэхижүүлхэ асуудалнууд …үсэлээр эдэнэй олонхид уласхоорондын …гдэ түрүүшынхеэ табигдаа.

…Союз «Замбуулинай дайдада, замбуу… …руу хүсэ хэрэглэлгые хорихо тушаа дого… …асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ табиhан …Ассамблейн нэгэдэхи комитедэй (поли… …байдалай асуудалнуудые шиидхэдэг) үзэм…

ПРОФСОЮЗУУДАЙ ТАБАДАХИ СЪЕЗДДЭ

ХАНОЙ. СРВ-гэй ниитын ажабайдалай шухала үйлэ хэрэгтэ—энэ жэлдэ болохоёо байhан Вьетнамай профсоюзуудай табадахи съезддэдэ бэлэдхэл политическэ, ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрнэ. Провинциальна ба hалбари hалбаринуудай профсоюзай конференцинүүд тэрэнэй гол шата болобо. Хэблэлэй мэдээсэлнүүдэй ёhоор. ороной 35 хотодо, провинцида, 18 hалбариин профсоюзда иимэ конференци үнгэргэгдөө.

Эдэ конференцинүүд дээрэ социально-экономическа гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГАНУУДАЙ ХОЙШОЛОН

«Израилиин экономикые hайжаруулхын тула сэг дары хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй», гэжэ Израилиин финансын министр мэдүүлбэ. Тиихэдээ «ехэ алмалта арьбалалта» хэхэ тухай, тусхайлбал, бюджедэй hомололгонуудые хороохо тухай проектые правительствын үзэмжэдэ табихадаа, тэрэ иигэжэ мэдүүлhэн байгаа. Ямар юумэнhээ Израилиин финансын министр иимэ шиидхэхы эрилтэ табиба гээшэб.

Статистикын гэршэлэн харуулhанай ёhоор армида айхабтар ехэ мүнгэ зөөри hомолhонhоо уламжалан, Израиль олон жэлэй турша соо хүн бүхэнэй хүртэсэдэ сэрэгэй гаргашануудаар дэлхэйн рекорд тогтоонхой. Саарhан мүнгэнэй үнын уналга, худалдаа наймаанай хүндэ хүшэр байдалда оролго хадаа сионис гүрэнэй политикын хүндэ хүшэр байдалда орохые харуулна.

Гадаадаhаа, нэн түрүүн стратегическэ союзник болохо Холбоото Штадуудай зүгhөө саг үргэлжын финансын туhаламжа абаагүй hаа, ороной экономико hандаран hалаха hааб даа. Баримта мэдээнүүдэй ёhоор, hүүлэй 30 жэлэй турша соо Вашингтоной зүгhөө Тель-Авивта үзүүлэгдэhэн мүнгэн hангай туhаламжын хэмжээн 60 миллиард долларто хүрэбэ. Энээнэй ашаар лэ Израилиин экономико hандаран hалаагүй бшуу.

Зүгөөр гадаадаhаа хэды ехэ туhаламжа абаашье hаа, хүршэ араб гүрэнүүдтэ эсэргүү сэрэгэй эзэрхэг түримхэй ябуулганууд, дайн дажар 1982 ондо Ливанда зүрюу харшаар үүдхэгдэhэн эзэрхэг түримхэй ябуулгын hүүлээр Израилиин экономико доройтон унаhан байна. Ливанай «Ас-Сафир») газетэдэ толилогдоhн баримта мэдээнүүдэй ёhоор, Ливанда дай хэхэдээ, Израиль 3,5 миллиард шахуу доллар гаргаха ушартай болоhон байгаа. Орон дотор булимтаралгын сэргүүдые барижа байлгада үдэр бүри нэгэ миллионhоо дээшэ доллар гаргашалагдана.

Эдэ бүгэдэнhөө уламжалан 1983 ондо Израиль гадаадын оронуудта 25 миллиардhаа дээшэ долларой үри шэридэ ороhон байгаа. Саарhан мүнгэнэй үнэ сэн 150 процентээр унаба. Иимэ хүшэр хүндэ байдалай тохёолдоходо, Финансын министерство шекелиин үнэ сэнгые бууруулжа, дээрэ дурсагдаhан проекттэйгээр Израилиин правительствада хандаха баатай болоо.

Бюджедэй ямар статьянуудай ашаар Израилиин финансын мэргэжэлтэд экономикоёо hайжаруулхые хараална гээшэб? Проект дотор ороноо хамгаалгада мүнгэ hомололгые 20 миллиард шекелеэр хороохые дурадхагдана. Гэбэшье, Израилиин политическэ шэнжэлэгшэдэй тэмдэглэhэнэй ёhоор, Израилиин сэрэгэй удамаршадай правительствада нүлөө ехэтэй байhан дээрэhээ энэ дурадхалынь огто бэелүүлэгдэшэгүй байна. Тиимэhээ алмалта арьбалалтын ехэнхи хубинь бюджедэй бусад статьянуудта—социальна хангалгада, элүүрые хамгаалгада, гэгээрэлдэ тудаха байна гэжэ тэдэнэр тоолоно. Тусхайлбал, энэ проектээр ухибүүтэй болоhон эхэнүүдтэ үгтэдэг тэдхэмжэнүүд усадхагдахаар, эмүүдэй сэн дээшэлүүлэгдэхээр, шэнэ налог татабаринууд бии болгогдохоор, больницануудые, элүүржүүлгын эмхи зургаануудые, hургуулинуудые бариха түсэбүүдые хорооxоор хараалагдана. Ушар иимэhээ сионис правительствын сэрэгэй эзэрхэг түримхэй ябуулгануудhаа боложо, эсэсэй эсэстэ Израилиин эгээлэй юрын эрхэтэд хүшэр хүндэ байдалда ороxо байна. Сэхыень хэлэхэдэ, ороной экономикын доройтон уналгаhаа боложо бүхы бэрхэшээл түбэгүүд урданьшье тэдэнэртэ тудадаг байгаа бшуу.

Булимтаралгын сэрэгшэдтэ эсэргүүсэн бодоhон Ливанай патриодуудай шанга добтололгонуудhаа уламжалан, Ливанда хосорон hалаhан гү, али гэмтэhэн Израилиин солдадуудай тоо улам олошорно.

Тель-Авивта толилогдоhон тусхай баримта мэдээнүүдэй ёhоор, эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай эхинhээ хойшо Ливанда алуулhан израилиинхидай тоо 500 хүн болоhон байна. Харин 3 мянга гаран хүн шархатуулагдаа. «Ливанай патриотическа эсэргүүсэлтын фронтын» сэрэгшэдэй шэнэ добтолгонууд тухай Ливанай газетэнүүд үдэр бүри мэдээсэнэ.

Эдэ бүгэдэнhөө уламжалан булимтаран эзэмдэhэн Ливанда алба хэхые арсаhан хүнүүдэй тоо Израилиин солдадуудай дунда олошорно. Израилиин армиин сэрэгэй албатад «Биш гафул» гэжэ эмхиие байгуулаа. Иврит хэлэн дээрэhээ оршуулхада, энэнь «эсэс табиха» гэhэн удхатай. Энэнь юун гэhэн удхатайб гэхэдэ, Ливанда эб найрамдал тогтоохын, Израилиин армиие оронhоо гаргахын түлөө тэмсэл эмхидхэхэ гэhэн удхатай. Ливанда алба хэхэеэ арсаhан энэ эмхиин 6 гэшүүдые hаяхан Тель-Авивта сүүдлэбэ.

Ливандахи дайе буруушаагшадай тоо улам олошорно. Олоной хабаадалгатай жагсаалнууд үнгэргэгдэнэ. Нёдондо жэл, энэ эзэрхэг түримхэй дай үүдхэхынь эхиндэ, Тель-Авивта дайн сэрэгтэ эсэргүү ехэ жагсаал болоо hэн.

Израилиин хүн зоной иимэ hанал бодолтой байhаниинь ойлгосотой юм aаб даа. Ушарынь гэхэдэ, ороной зонхилхы бүлэгөөрхидэй үүдхэhэн эзэрхэг түримхэй, булимтархы түсэбүүдэй түлөө Израилиин эгээлэй юрын эрхэтэд бэеэрээ, шуhа мяхаараа харюусаха баатай болоно бшуу. Ливанда эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай хойшолонгууд улам үргэдэжэ байна.

Бейрут.

Ю. ДАНИЛЬЧЕВ.

…ын аюулгүй …й түлөө

…тоhоо 63 наhа… …н эхэнэр Хидеко …Японой «Майнити» …толилогдоо hэн. …эб найрамдалта …тухай үнэн …хүсэлтэй hэм гэ… …байгаа. Олониитые дамжуулдаг …лөөн доро япон …Союз гээшэ «айхабтар орон» гэжэ hа…

…ажо ямар үндэ… …ан болоноб гэжэ …hонин байна.

…аюул» тухай ху… …тухаг нэн түрүүн …од тараана бшуу. …захиргаанай дэ… …рындын шахардуу …хүзэрөөхэ политикэ, НАТО-гай та… …лнягуудай ядерна …г үрдилдэн бү… …СССР хоёрой хоо… …стратегическэ тэн… …ашаг туhада ху… …лзалые сагаа… …номнол зорюу… …Олониитэдэ мэ… …ар баруунай хэ… …гадаадын политикаар харуулха… …эн «булимтархы …лнэ гэжэ оро…

ГАЗАР—МАНАЙ ХАМТЫН ГЭР

нойнгоо олониитэдэ үнэншүүлхые оролдоно бшуу.

Советскэ Союз тухай үнэн үгын япон арад зондо хүргэгдэдэггүй байhанда тэрэ зэмэтэй бэшэ. Байгша оной апрельдэ болоhон пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко СССР-эй уласхоорондын политикые «нээмэл номтой» жэшэhэн юм. Тэрэниие бүхы хүнүүд уншаха аргатай. СССР-эй эб найрамдалта үүсхэлнүүд тухай баруунай хэблэл зорюута дурданагүй бшуу.

Буржуазна газетэнүүдтэ бэлээр үнэншэдэг хүнүүд дэлхэй дээрэ улам үсөөржэ байнхай. Орон доторнь Советскэ Союз тухай үнэн зүбөөр бэшэнэ гээшэ гү гэжэ американ hурагша Саманта Смит шалгаха гэhэн байгаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповто тэрэ бэшэг эльгээгээ hэн. Тиин тэрэнэй уряалаар манай орондо ерээд ошоходоо, СССР-тэ хэншье ехэшье, «багашье» дайе хүсэнэгүй, Совет орон хани барисаае тогтоохоор хэзээдэшье бэлэн гэжэ мэдэдэг болоо.

Амгалан тайбан байдалда ажаhууха, хүгжэлтэ дэбжэлтын үмэнэ харилсаа холбоо бэелүүлхэ гэhэн бүхы совет хүнүүдэй нангин бодол юрын япон зоной хүсэл бодолтой адлирхуу байна.

Бүгэдэ ниитын эб найрамдал аршалан хамгаалха тухай бодолгодо абтаhан япон эхэнэртэ СССР-эй летчик-космонавт Светлана Савицкая бэшэг эльгээгээ hэн. Зүүн зүгтэшье, баруун тээшье, хойношье, урдашье манай социалис орон эзэрхэг түримхэй hанаашалгатай хэзээдэшье байгаагүй юм гэжэ тэрэ Хидеко Судзукида найдуулаа. Үшөө «ядерна ээрын» эхиндэ, 1946 ондо Советскэ Союз ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые оггтолон хорихые дурадхаа бэлэй. Тэрэ гэhэнhээ хойшо буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулха, буу зэбсэг хуряаха талаар СССР хэдэн олон үүсхэл гаргаа. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэhэн түүхэтэ уялга тэрэ абанхай. Варшавска Договорто хабаададаг бусад оронуудтай хамта ядернашье, юрыншье буу зэбсэг али алиндаа хэрэглэхэгүй тухай хэлсээ баталхые НАТО-гай гүрэнүүдтэ дурадхаhан байна. Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые замбуулинда шэлжүүлхэ. Тэндэhээ хүн түрэлтэндэ аюул тохёолдуулха гэhэн США-гай hэдэлгэнь hанаа зобооно гээд Светлана Савицкая япон эхэнэртэ бэшээ.

«Замбуулинда, замбуулинhаа Газар руу» хүсэ хэрэглэлгын ехэ аюул тухай нүхэр Ю. В. Андропов американ сенаторнуудтай уулзахадаа хэлэhэниинь мэдээжэ. Хэмэл ододые унагааха ямаршье түхэлэй буу зэбсэг замбуулинда түрүүлэн гаргахагүй тухай Советскэ Союзай hая абаhан уялга тэрэнэй hайн hайхан дура зоригой үшөө нэгэ гэршэ болоно.

Газар дэлхэйн бүхы хүнүүдтэ, бүхы оронуудта амгалан тайбан байдал хэрэгтэй. Дэлхэйн нэгэдэхи дайнда 10 миллион шахуу хүн, хоёрдохидо 55 миллион шахуу хүн ами наhаяа алдаа hэн. Хэрбээ дэлхэйн гурбадахи дайнай эхилшэбэл, бүхы хүн түрэлтэн хосорон hалаха болоно бшуу. «Ерээдүйн дайн гээшэ хэдэн олон мянган Хиросима болоно. Та бидэнэй ажаhуудаг хамтын гэр, манай Газар даншье заахан даа. Бидэ хүршэнэр hэн тула тэрэнэй хуби заяан тухай болгоомжотойгоор бодожо үзэхэ болонобди»,—гэжэ Светлана Савицкая бэшэг дотороо hануулна.

«Майнити» газетэдэ толилогдоhон Светлана Савицкаягай бэшэг олониитэ уншагшадай дунда ехээр hайшаагдаhан байна. Харюу үгэжэ, совет хүнүүдэй амгалан тайбан байдалда ажаhууха дуратай байhые элирхэйлэн харуулhанайнь түлөө Хидеко Судзуки совет космонавтда газетээр дамжуулан баяр хүргөө hэн.

В. СТРИЖАК.

ҮСЭГЭЛДЭР—БҮХЭДЭЛХЭЙН АЯНШАЛГЫН ҮДЭР ТЭМДЭГЛЭГДЭБЭ

БУРЯАДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД—ХОЛЫН ОРОНУУДААР

Манай орондо аяншалга болон экскурсиин улам бури хүгжэжэ байгаа мүнөө үедэ совет профсоюзууд хадаа уласхоорондын аяншалга үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ анхаралаа хандуулна. Тиигээжэ хилын саадахи аяншалгын эмхинүүдэй ажал хэрэгтэ аяншалагшадай нүхэр ёhоной мүрысөөнүүдтэ, экскурси, псхоудуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна. Энэ талаар гүрэнүүд хоорондоо делегацинууд болон тусхай бэлэгүүдые эльгээлсэжэ, аяншалга, экскурсиин хэрэгые саашадань хүгжөөхэ зорилгоор дүй дүршэлөө хэлан абалсадаг болонхой. Иигэжэ совет болон социалис аха, дүү оронуудай профсоюзууд жэлhээ жэлдэ аяншалагшадайнгаа бүлэгүүдые эльгээлсээр абалсалгаа үргэдхэнэ.

Тэрэшэлэн социалис болон капиталис оронуудай профсоюзуудай, аяншалагшадай, мүн ниитын эмхинүүдэй дунда хүнгэлэлгэдэhэн түлөөhэтэй аяншалгын бүлэгүүдые эльгээлсэлгэ олошоро. Аяншалгын болон экскурсиин талаар ВЦСПС-эй түбэй совет арадуудай хоорондо интернациональна харилсаае бэхижүүлхэ зорилгоор 1972 онhоо эхилэн хүгжэжэ байгаа Совет оронодоо мүн капиталис гүрэнүүдэй аяншалагшадые уридаг болонхой. Тэрэнэй ашаар Европо болон Азиин, Африка болон Америкэ түбиинүүдэй оронуудай түрүү үзэл бодолтой аяншалгын фирмэнүүдтэй, мүн профсоюзуудай эмхинүүдтэй харилсаа холбоон үргэдхэгдөө.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, хилын саана гараhан бүхы совет аяншалагшадай эрэн процентые манай ороной профсоюзууд «Интуристтай» хамта эльгээнэ. Тиихэдээ профсоюзуудаар зуршалагдаhан аяншалагшадай нэя гаран процентнь социалис оронуудта ошожо ерэдэг. Манай ороной бүхы республика, хизаар, областьнуудай түлөөлэгшэд дэлхэйн таби гаран гүрэнүүдэй 300 гаран маршрудаар аяншадаг байна.

Үнгэрэн арбан жэлэй хугасаа соо манай Буряадай АССР-hээ аяншалагшад дэлхэйн гуша гаран оронуудаар ябажа ерэбэ. Республикымнай ажалшадта түбиинүүдэй хори гаран оронуудаар аяншалгын hонирхолтой маршрудууд дурадхагдадаг гэшэ. Байгша ондо манай республикын 1400 гаран аяншалагшад дэлхэйн 19 гүрэндэ ошожо ерэхэ байна.

Тэдэнэй хахадhаа олонхинь үйлэдбэриин, ажалай түлөөлэгшэд: хүдэлмэришэд болон колхозникууд, мүн бусадшье мэргэжэлтэд юм. Дурсагдаhан аяншалагшадай дунда хүнгэлэлтэтэй путевкануудаар шагнагдаhан үйлэдбэриин 300 гаран түрүүшүүл тоологдоно. Тэдэнэй зэргэдэ 1982—1983 онуудай ниитын малай үбэлжэлгын дүнгүүдээр бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагшад, түлбэригүй путёвкоор урмашуулагдаhан душэн малшад бии. Тэдэнэр Болгарида, Хара далайн «Солнечный берег» гэжэ курортдо ехэ hайнаар амараа, мүн энэ ороной түб— Софи хото хүрэжэ бусаhан. Гадна 1982 оной республикын социалис мүрысөөнэй дүнгөөр эрхимдэ тоологдоhон гушан нүхэд хүнгэлэлтэтэй путёвкоор Болгари оронhоо сэнгэжэ ерээ hэн.

Республикымнай ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин гушан түлөөлэгшэд Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэнэйнгээ түлөө путёвкоор шагнагдаад, октябрь hарада Чехословакиин Прага, Высокие Татры, Острава, Градец Краловэ хотонуудаар hонирхолтой аяншалгада зорихо байна.

Хилын саана аяншалга хадаа ехэ удха ушаратай байдаг. Тэрээндэ хабаадагшад арадай ажахын ямар нэгэн hалбариин мэргэжэлтэдэй бүлэгтэ орожо аяншалгаяа үедэ hонирхолтойгоор ёртөө дүтэ, танил промышленна гү, али хүдөө ажахын предприятинуудта, бариланиуудта үгышье hаа, hуралсалай, научна болон медицинын эмхи зургаануудта хүрэжэ, тэндэхи хүдэлмэритэйнь танилсадаг, дүй дүршэлөө андалдажа бусадаг байна.

Ерэхэ жэлдэ Буряадай профсоюзуудай областной совет республикынгаа 1500-саад аяншалагшадые дэлхэйн 23 гүрэндэ эльгээхээр хараална.

Тэдэнэй хахадынь урда жэлнүүдэйхидэл Болгариин болон Монголой Арадай Республикэнүүдээр аяншалха юм. Тиигэжэ май hарада хэлэлэ октябрь болотор республикымнай хүдөө ажахын түрүүшүүл Монгол орон зэргэлдэжэ байха. Тэдэнэр Тэрэлж гэжэ аяншалагшадай уласхоорондын баазада амархаар гадна, аха дүү ороной ажахуйдай амжалтануудтай танилсажа, Урда-Гоби, Хужир нютагуудай малшадтай, тэмээшэдтэй уулзажа, Улаан-Баатар хотын үзэсхэлэнтэ газарнуудые хараха байна.

Гадна ноябрь hарада хүдөө ажахын республиканска, февральдэ текстильнэ болон хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд, мэй hарада гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд, мүн июньдэ—уур жэмэсэй болон овощиин ажахынуудай, бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэд Болгариин Арадай Республикаар аяншалхаяа хажуугаар айлын мэргэжэлтэй хүнүүдтэй hонирхолтой уулзалгануудта хабаадалсаха юм.

Нарин сэмбын комбинадай профсоюзэй комитет март hарада Югослави ошохоор аяншалагшадайнгаа бүридхэл хэжэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулна. Тиихэдэ республикымнай энергетигүүд болон хэлхеэ холбоошод мүн лэ март hарада автобусоор Чехословакиин, Венгриин газар дайдаар аяншалха.

Республикымнай хото, хүдөөгэй барилгын эмхинүүдэй хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд апрель hарада Германиин Демократическа Республикаар тусхай маршрудаар аяншалха. Тэдэнэр тэндэхи байрын гэрнүүдэй барилгын газарнуудта хүрэжэ хараха юм. Тиихэдэ Улаан-Үдын гадар хубсаhанай фабрикын, «Татарский ключ» гэжэ карьерэй управлениин аяншалагшад май hарада Болгарида үнгэргэгдэхэ уласхоорондын «Орфейн үдэрнүүдэй» айлшад болохо, тэрэшэлэн ой модоной, саарhанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин түрүүшүүл май hарада Болгарида, июньдэ—Югославидахи Адриатикын далайн эрьедэ амархаар хараалагдаа.

Республикын автомобильна транспортын болон шоссейнэ харгынуудай хүдэлмэрилэгшэд июнь hарада Хара далайн баруун эрьеын курорт болохо Албенэдэ амарха. Мүн тэрэл үедэ гүрэнэй эмхи зургаануудай алба хаагшад Румыни-Болгаряар аяншалха байна. Медицинын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд Болгариин курортнуудта гэгээрэлэй, дээдэ hургуулинуудай болон научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд Румыни—Болгари, Югослави—Румыни гэhэн маршрудуудаар hонирхолтой аяншалгада ябахаар хараалагдана. Тиихэдэ республикымнай эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай профсоюзай обком бүлэг аяншалагшадые Барнемюндедэ амаралтатайгаар Германиин Демократическа Республика эльгээхэ юм.

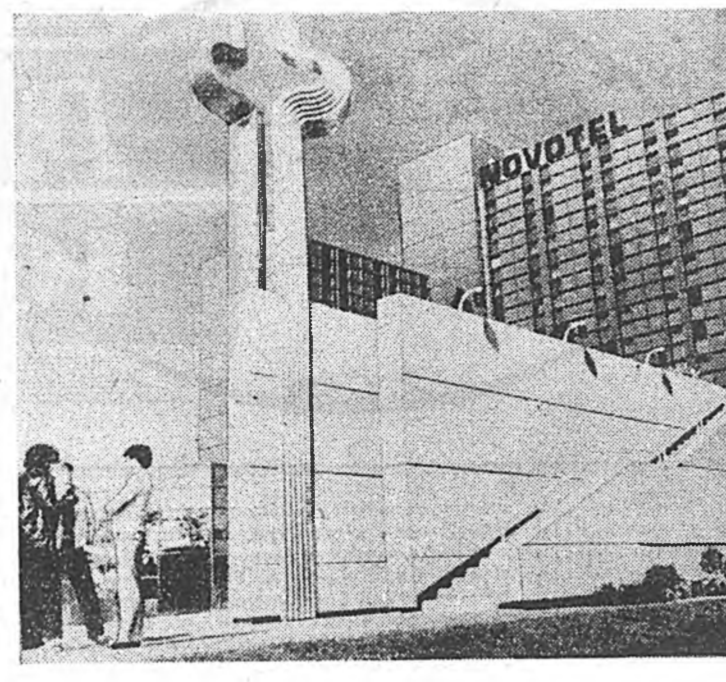
Байгша ондо олохон түрэлхид үхибүүдтэеэ хамта hонирхолтой аяншалгануудта ябаа. Үхибүүдшье hайнаар амаржа, баян дурсалгануудтай бусаhан байна. Тиимэhээ профсоюзуудай областной совет ерэхэ жэлдэ түрэлхид болон үхибүүдэй хоёр бүлэг аяншалагшадые бүридхэхэ юм. Тиин июль hарада партийна болон бусад түхэлэй hуралсалай пропагандистнар, ноябрьда—локомотив-вагон заhабарилгын заводой түлөөлэгшэд үхибүүдтэеэ хамта манай ороной хойто хүршэ—Финляндитай танилсаха байха. Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком август hарада Румыни-Болгарида амаралтатайгаар бүлэг аяншалагшадые эльгээхэ.

Республикымнай социалис мүрысөөндэ илагшадай хариин аяншалгын маршрудууд жэлhээ жэлдэ hонирхолтой болоно. Тиимэhээ байгша оной ажалай дүнгүүдээр эрхимлэгшэд ерэхэ жэлдэ үзэсхэлэнтэ Балатон нуурай эрьедэ амаралтатайгаар Венгри ороноор аяншалха байна.

Дүтын Зүүн зүгэй оронуудай эрьеэр апрель hарада Буряадай аяншалагшадые «Литва» гэжэ теплоход абаашаха юм. Тэрээндэ хабаадагшад дурсагдагша хизаарай түб хотонууд болохо: Афины (Греци), Каир (АРЕ), Никосия (Кипр), Дамаск (Сири) болон Стамбул (Турци) гэхэ мэтэнүүдтэ хүрэжэ гараха байна. Энэ бүлэгые бүридхэлгэ байгша оной октябрь-ноябрь hаранuudта хэгдэхэ.

Республикымнай арадай ажахын элдэб hалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд өөhэдынгөө коллективүүдээр 1984 оной сентябрь hарын туршада Инди—Таиландаар, мүн октябрьда Индеэр, ноябрьда—Европо түбиие тойрохо аяншалга бии.

Хариин оронуудаар аяншалга хадаа манай үеын хүнүүдэй hонирхол үргэнөөр татадаг болонхой. Энэньшье тон зүб. Юуб гэхэдэ, арад зономнай ажаhуудалай, олзын, салин хүлhэнэй жэлhээ жэлдэ ургахатай хамта тэдэнэй hонир-

ХАРГЫН ШЭНЭ ДҮРИМӨӨР

«Харгыгаар ябаха дүримүүдые эбдэhэнэй түлөө захиргаанай харюусалга тухай» СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ байгша оной сентябриин 1-hээ хүсэндөө орожо, автомашина, мотоцикл болон транспортна бусад зүйлнүүдые жолоодогшодой урда харгын дүрим сахижа ябаха харюусалгатай шэнэ алхамуудай хэгдэhэниинь hайшаалтай. Эдэ үдэрнүүдтэ Хориин районой Дотоодын хэрэгүүдэй таhагай гүрэнэй автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэдэй районойнгоо харгы замууд дээрэ гаража, шалгалта хэхэдэнь, харгын дүрим эбдэгшэд, гэмтэ ябадал гаргагшад баригдажа, яhала хэhээгдэhэн, ялада унаhан байха юм.

ГАИ-н ахамад инспектор, ахалагша лейтенант А. Н. Ставинский гэгшэтэй хамта Хори—Майла гэhэн харгыда гаража, шалгалта хэhэн байнабди. Харгыгаар «УАЗ-469» түхэлэй хүнгэн машина ехэл түргөөр ябаба. Тогтоожо шалгалта хэхэдэмнай республикын хэлхеэ холбооной управлениин Хори hууриндахи автогаражай жолоошон Анатолий Белоусов шал мяхан hогтуу байшоо. Тэрээнтэй hуулсаад ябаhан тус гаражай механик Николай Михайловтэй шангахан хөөрэлдөөн болобо.

— Хайшаа ошожо ябанабта?

— Ойдо. Жэмэс түүхэ хүсэлэнтэйбди,— гэжэ Михайлов харюусаба.

— Гүрэнэй машинаар гү?

— Тиимэ. Табилга абанхайбди.

— Жолоошонтнай юундэ hогтуу гээшэб?

— Путевко абахадаа элүүр бэлэй. Харгыдаа иимэ болошоол даа...

Иимэ хөөрэлдөөнэй удаа тэдэнэй машина районой ГАИ-гай гараж соо табигдаха баатай болобо. Үглөөдэрынь милициин районно таhагай начальник нүхэр Юговэй кабинет соо Белоусов Михайлов хоёртой одоол зохидхон хөөрэлдөөн болобо. Жолоошон Белоусов 100 түхэригэй, механигынь 30 түхэригэй яла түлэхэ болоо hэн. Энэмнай шэнэ Указай гараhаар түрүүшын шалгалтын дүн гээшэ.

Үдын наранай баруун-урда гараад ябаха үеэр Хориин ОРС-ын мөөртэ трактор байлгажа шалгахада, тракторист Владимир Украинский гэгшэ баhал hогтуу байба.

Сентябриин 1-hээ хүсэндөө ороhон СССР-эй Верховно Советэй шэнэ Указай 5-дахи статьягай нэгэдэхи пункт эбдэhэнэйнгээ түлөө тэрэ 50 түхэригэй яла түлэхэ болоhоноо мэдэрхэ баатай болобо.

Хүрбэ, Хасуурта нютагуудаар автомашина, мотоцикл жолоодохо үнэмшэлгэгүй хүнүүд транспортна элдэб хэрэгсэлнүүдтэ hуугаад гүйлгэлдэхэ ехэ дуратай юм. Хүрбын леспромхозой тракторист Александр Лалетин архи уугаад Хасуурта соогуур мотоциклаар гүйлгэжэ ябаhаар милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаа. Яахабши теэд, харгыгаар ябаха хуулиин дүрим эбдэhэнэйнгээ түлөө тэрэ 100 түхэригэй яла түлэхэ болобо. Мүн Хүрбын совхозой тракторист С. Ширебазаров, автогрейдеровщик В. Степанов гэгшэд мотоцикл жолоодохо үнэмшэлгэгүй аад, үшөө дээрэнь hогтуугаар ябаhанайнгаа түлөө мүн лэ ялада унажа, 100—100 түхэриг түлэхэ болобод. «Госкомсельхозтехника» нэгэдэлэй комбайнуудые заhабарилгын мастерскойнуудай цехэй начальник С. Недорезов баhал hогтуугаар автомашина жолоодожо ябатараа, милициин таhагай ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдажа, машинаяа тушааhан, мүн лэ 100 түхэригэй яла түлэхэ болоhон байна.

Хориин районой эмхи зургаануудай, предприятинуудай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй сентябриин 1-hээ хүсэндөө ороhон шэнэ Указтай коллективэйнгээ гэшүүдые, илангаяа автогараж болон тракторна паркын хүтэлбэрилэгшэдые үшөөл муугаар танилсуулhан байна гэжэ эдэ уршагта ябадалнууд гэршэлжэ үгэнэ.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ГАЗАРАА АШАГТАЙГААР ЭДЛЭХЭ

«Газар ашаглаха, аршалан хамгаалха, талаар хуулиин эрилтэнүүдэй хэр сахигдажа байhые хинан шалгаха тусхай комиссинууд республикын район бүхэндэ эмхидхэгдээ юм. Байгша оной май hарада Мухар-Шэбэрэй районно комисси 6 ажахыда газар ашаглалгые шалгажа үзөө hэн. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, эмхи зургаануудай түлөөлэгшэдтэ шүүмжэлхы ажаглалтанууд хэгдэжэ, июлиин 1 болотор газар ашаглаха талаар бүхы дутагдалнуудаа усадхаха гэhэн эрилтэ табигдаа.

Байгша оной сентябриин 15-да районно комиссиин гэшүүд анхан хэгдэhэн захяа заабаринуудай хэр дүүргэгдэhые шалгажа үзэбэ. Нэн түрүүн арадай депутадуудай Суулгын сельскэ Советэй гүйсэдкомой ямар хэмжээ абаhан тушаа тодтобол, анхан hуурин шадар бог шорой хайша хэрэг хаягдадаг haa, мүнөө нэгэ газарта обоологдодог болоо гээд тэмдэглэлтэй. Тиихэдэ Бурводстройн нүүдэл оньhожоруулагдамал колоннынхид шэнгэн түлишэтэй амhартала ондоо тээшэнь абаашаа. Иигэжэ уhалагдадаг газар бузарлагдахаяа болёо.

Гэхэтэй хамта, Хара-Шэбэрэй сельскэ Совет хэгдэhэн ажаглалтануудhaa ямаршье тобшолол хээгүй байшоо. Энээгүүр урдадаг Хара-Шэбэр гэжэ горхон шадар бог шорой хаягдаhан зандаа. Уhалууриин системын управлениин уhа хэмжэдэг түхеэрэлгые насосно станцида тодхоогүй. Тиимэhээ Хёлго голhoo хэды шэнээн уhанай абтаhые мэдэхын аргагүй.

Автозаправкын станциие ондоо газарта нүүлгэхэ, түхеэрэлгэнүүдыень hэльбэн шэнэлхэ гэhэн эрилтэ «Родина» колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдаа hэн. Юуб гэхэдэ, энэ станци үндэр газарта баригдаhан дээрэhээ дүтын нуга сабшалангай хүрьhэ, нуур сөөрэмүүдэй уhа бузарлана. Теэд энээниие бэелүүлхэ талаар шиидхэбэри мүнөө болотор абтаагүй байhаар. Шаралдайн сельскэ Советтэ hуурин шадар бог шоройгоо хаяхагүй гэhэн юрэнхы эрилтэ табигдаа hэн. Теэд энэнь дүүргэгдэнэгүй.

Гэхэтэй хамта, комиссиин гэшүүд газар зүбөөр ашаглаха, аршалан хамгаалха хуулиие бүри бүдүүлигээр хазагайруулhан ушарнуудые элирүүлээ. Мухар-Шэбэрэй ДСУ-гай нүүдэл оньhожоруулагдамал 1232-дохи колонно Хёлго голдо дүтэхэнэ, ороохо тушаан абадаг пунктын дэргэдэ ямаршье зүбшөөлгүйгөөр хайр шулуу малтан абажа эхилээ. Уламжалан «Авангард» совхозой 1 гектар газарай хүрьhэн схээр гутаагдаhан байна.

Шалгалтын дүнгүүдээр согсологдоhон материалнууд арадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй райсоведэй гүйсэдкомдо дамжуулагдаа.

СССР-эй Эдеэ хоолой программын болон газар ашаглаха хуулиин эрилтэнүүдэй ёhoop хүрьhэтэ газарай гектар бүхэн аршалан хамгаалагдаха, зүбөөр хэрэглэгдэхэ ёhотой. Хэрбээ бэлшээриин газарта шэнгэн түлишын адхагдажа, hууринда дүтэ, үрэжэлтэ газарта бог шоройн хаягдажа, бусадшье эрилтэнүүдэй хазагайруулагдажа байхада ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, ниитын зүгhөө энэ шухала хэрэгтэ бодото анхарал хандуулагданатүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

В. ТУГАРИН,
байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй инструктор.

Намарай аажам нэгэ үглөөгүүр...
В. МУЛЛЕРАН фото.

МОГОЙН ХОРЫЕ ОЛЗОБОРИЛОГШО

Үүдээ хаб гэтэр хааhан бэеэрээ Владимир Бабаш нягта түмэр сеткээр хорёолонхой, кобронуудай байдаг вольер худар алхаhан шэгтээ досоонь орошобо. Хоёр метр утатай могойе оншотой түргэнөөр саб шүүрэжэ, нэгэ гараараа толгойень, нүгөөдэ гараараа hүүлыень бариад, табхагар шэл улхан тээшэ дүтэлүүлбэ. Уур сухалаа багтаажа ядаhан кобрын улхангай амhарые таhа зууhахадань, хороной тунгалаг сэбэр хоёр дуhал оёортонь сэлсэгэд гээд бии болошобо.

Үхэлтэ эдэ дуhалнууд эмшэдэй шэдеэр үбшэнэй хорые диилэхэ хүсэтэй болоходоо хэдэн арбаад хүнүүдые үхэлhөө абарха аргатай ха юм. Могойн хороор хэгдэhэн тусхай препарадууд хүндэ гэжэ тоологдодог олохон үбшэнүүдhээ аргалдаг юм. Медицинын хэрэглэмжэдэ хоро ехээр гаргахын тула найман жэлэй саана Туркмениин баруун-урдахи зүгтэхи Сумбар гэжэ хадын мүрэнэй голдо Каракалинска могойн питомник байгуулагдаа hэн.

Урдань могойнууд эндэ олоор амидардаг байгаа гэхэ. Тэдэниие бариад, ороной бусад районуудай могойн питомнигуудта эльгээдэг hэн. Могойнууд үсөөржэ эхилбэ. Тоо толгойень хүсэлдүүлхын тула тусхай хэмжээнүүдые абахаар болобо. Туркмениин правительствын шиидхэбэреэр эндэхи нютагые заповедник гэжэ соносхоод, могойнуудые шэнжэлхэ болон хорыень олзоборилхо шэглэлтэй түб бии болгогдобо. «Научно-үйлэдбэриин герпетологическа лаборатори» гэhэн тусхай нэрэтэй юм. Минии хараhаар байтар кобронуудые гансаараа «haahan» мүнөөхи Владимир Бабаш гэгшэмнай тэрэниие хүтэлбэрилдэг байба. Могойнуудтай хэдэн часай туршада тулатараа носолдоhон Бабаш вольерhээ гаража ерэбэ. Нилээд эсэhэн янзатай.

Оронойнгоо эгээл хоротой могойнууд гэжэ тоологдодог 800 гюрзэ болон 100 кобронуудые бариха зорилготой гоор энэ хүмнай хабар бүхэндэ туhалагшанартайгаа суг хада гарадаг. Оройдоол хэдэхэн милиграмм хоро абахын тула сезондоо арба дахин могойнуудай вольер худар оролдог гэшэ. Жэлэй туршада эдэ миллиграммуудынь алтанhaa үнэтэйгөөр сэгнэгдэдэг нэгэ килограмм могойн хатаагдаhан хорон болгогдодог.

Хорото могойе Бабаш түрүүшынхеэ Кавказда алба гаража байха үедөө хараhан юм.

— Тэрэ үедэ могойнууд тэндэ олон hэн,— гээд тэрэ дурсан хөөрэнэ. — Абари зангыень шэнжэлэн үзэхэдэ, ехэ hонин байгша hэн. Бури албаяа дүүргэжэ байха үедөө аргагүй дошхоншье, хоротойшье — аяар найман гюрзануудые гансата бариад, Фрунзе хотын зоологическа комбинадта эльгээгээ hэм. Харюудамни—намайе ажалда уриhан бэшэг ерэбэ. Уряалыень зүбшөөгөөд, дүрбэн жэлэй үнгэрхэдэ, 1972 ондо, республикын түрүүшын серпентарида (могойн байра) байлгаха могойнуудые барихаяа Туркмениин урда зүгэ Батхызай заповедниктэ ерээ hэн.

— Зүгөөр могойнуудые барянда байлгаха өөрын онол аргые хэрэг дээрэ туршажа үзэхын тула питомник байгуулха хүсэлэнгөө эдэ бүхы жэлнүүдтэ досоогоо хадагалжа ябаа hэм,—гэжэ Владимир Бабаш нэмэнэ.

Шэнэ газарта серпентари болон герпетологическа (могойнуудые шэнжэлдэг) лаборатори эмхидхэхын, хүнүүдые шэлэжэ, hургахын, тэдээнтэй суг могойнуудые барижа, хорыень суглуулжа эхилхын тула хэдэн жэл соо бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй байгаа.

Серпентари мүнөө коттедж, лаборатори болон тусхай табан вольерhээ бүридэнэ. 900 хорото могойнууд эндэ ёhотойл өөhэдынгөө гэр соо байhандал амидарна. Байхадань таатай бүхы юумэн—гүйхэн сөөрэмүүд, ургамал ногоон, халуунда хорохо нүхэ hүбэ, халха hарабша гэхэ мэтэнүүд эндэ дууhан бии.

Мүлхидэг амитад баряанда удаан байдаггүй юм, гэжэ бүхы зоологуудай дунда тогтонижоhон hанамжые серпентариин хүдэлмэрилэгшэд буруу hүргэhэн байна. Тиихэhээ байтагай Бабашай зохёоhон тусхай гурнмаар могойнуудые эдеэлүүлhэнэй үндэhөөр haнанайнь болзор бүри hунаба. Тиихэдэ үшөө нэгэ тусхай технологическа арга хэрэглэжэ, могойнуудhaa схээр хоро абадаг болоо.

Питомнигой вольернүүдтэ байгуулагдаhан сэнгэлиг гоё байдалые зохидшооhондоо могойнууд хэдэн жэл соо удаа дараалан «хүүгэдээ» гаргадаг болонхой. Зунай эхиндэ эмэ могойнуудынь тусгаар түхеэрэгдэhэн «уурхайнууд» соо үндэгэлдэг юм. Дун сагаэхан аад, моро монсогорхон үндэгыень альган дээрээ бариад байхадаа, энээн соохоо хэдэн үдэр болоод дошхон зэрлиг зантай кобро гаража ерэхэ юм гэжэ, тархишье, hанагдаагүй hэн даа. Үшөө нэгэ жэл үнгэрхэдэ, могойнуудые эрэлхэг зүрхэтэйгөөр баридаг Владимир Бабаш тэрээнтэй аюултай тэмсэл хэhэнэй удаа хоронойнь хэдэн дуhалнуудые абажа, хүнүүдэй элүүр энхэдэ зорюулха юм.

Т. КОРЫТНИКОВА,
(АПН).

ҺЭРГЫЛЭМЖЭ ХЭРЭГТЭЙ

Байгша оной долоон hарын туршада автотранспортын предприятинуудта харгын аюул сахиха тухай, мүн республикын районуудта харгы барилга тухай асуудалнууд республикын Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи тусхай комиссиин ээлжээтэ зүблөөн дээрэ зүбшэгдэбэ.

Улаан-Үдын, Хурамхаанай, Хэжэнгын районуудта үнгэрөөд байhан үе соо харгы дээрэ авари хэhэн жолоошодой тоо үсөөрхэhөө байтагай олошорhон байха юм. Тиихэдэ «Главбурятстрой», «Бурятгеология» нэгэдэлэй, Элүүрые хамгаалгын министерствын, «Минтрансстройн» предприятиин жолоошодой харгы зам дээрэ авари хэхэ ушар үсөөрөө. Гэбэшье гэнтын ушарhaa хүнүүд олоор наhа бараhан байна. Үмсын машинатайшуулай харгын дүрим эбдэхэ ушар илангаяа олоор үзэгдэhэн зандаа.

Юунhээ боложо харгы дээрэ аюул дайралданаб? Гол шалтагааниинь гэхэдэ, hогтуугаар машина жолоодоно бшуу. ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд, ниитын түлөөлэгшэд шалгалта хэхэдээ, энэ шалтагааниие тодоруулаа ха юм. Зарим жолоошод харгыгаар хэмhээ үлүү хурдаар машинаяа гүйлгэжэ ябаhаар годируу, орёо хүндэ, харгы дээрэ авари хэнэ. Республикын предприятинуудай олохон авто-ажахынуудта жолоошодойнгоо мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулнагүй, hайн бэлэдхэлгүй хүнүүдтэ гүрэнэй техникэ даалгана гэжэ комиссиин гэшүүд тэмдэглээ.

Харгы замууд дээрэ үзэгдэдэг гэнэ усалhaa hэргылхэ хүдэлмэри улам hайжаруулха ба харгын-транспортна аюулые үсөөрүүлхэ тухай КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри республикын зарим министерствэнүүд, эмхи зургаанууд, мүн горрайгүйсэдкомууд hулаар бэелүүлнэ. Ажахынууд, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд жолоошодойнгоо урда харгы замда hэримжэтэй, болгоомжотой ябаха эрилтэ табидаггүй, аян замда гарахынь урда тээ шалгалта хэдэггүй байна. Баргажанай, Захааминай, Хориин, Яруунын, Улаан-Үдэ хотын Октябрьска, Железнодорожно районуудай гүйсэдкомуудай дэргэдэхи комиссинууд харгын гэнэ усал hэргылхэ талаар ябуулжа байха эмхидхэлэй, ойлгууламжын нангин уялгаяа гүйсэд дүүргэнэгүй.

Арадай депутадуудай Загарайн райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Ю. М. Сахаровский, «Главбурятстройн» начальнигай орлогшо Цыбиков гэгшэд өөрынгөө мэдэлэй предприятинуудай, колхоз, совхозуудай жолоошодойнгоо дунда ойлгууламжын ямар хүдэлмэри ябуулдаг тухайгаа комиссиин зүблөөн дээрэ элидхэhэн байна.

Республикын районуудай харгы заhабарилха, харгын тэмдэгүүдые болон түхеэрэлгэнүүдые бүрин бүтэн байлгаха, Улаан-Үдэ хотын үйлсэнүүдые ариг сэбэр болгохо талаар КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Советэй тогтоолые Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ГАИ-гай, «Буравтодорой», Эрхүү—Улаан-Үдэ гэhэн харгын управлениин болон бусад эмхи зургаануудай хэр зэргэ бэелүүлжэ байhан тухай асуудал энэ зүблөөн дээрэ зүбшэгдэбэ.

Манай корр.

«Спортлотонуудай» сентябриин 24-дэ үнгэргэгдэhэн 39-дэхи тираж.

«49-hөө 6-ень тааха». 3—бобслей, 5 — бүхэ барилдаан, 18— хүнгэн атлетикэ, 30— хүндэ атлетикэ, 36—авиаспорт, 40— бадминтон.

36-haa 5-ень тааха». 6—дзю-догоор барилдаан, 20—далбагата спорт, 22—уhа руу hүрэлгэ, 29—стендовэ буудалга, 36—авиаспорт.

(ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54—54, зам. редактора — 2-68-08, зам редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52 секретариат — 2-36-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды — 2-56-23 промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63 информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61 выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Гос ственного комитета Бурятской АС делам издательств, полиграфии ной торговли г. Улан-Удэ ул. Лен Н-00607. Заказ № 223. Индекс